

De Gildetrom

Magazine van de Noord-Brabantse schuttersgilden

Er wordt nog lang
over gesproken **40**

Het spektakel
dat je raakt **48**

Schuttersgilden
deel 1 **52**

Circulaire wapens
en munitie **55**

BELIEN

Uw gildekleding en
toebehoren, perfect op maat
gemaakt in eigen atelier.

Wij zijn gespecialiseerd in sjerpen,
hoeden (in vele modellen, kwaliteiten
en kleur) en gildekousen tot ver over de knie
(alleen bij ons verkrijgbaar).

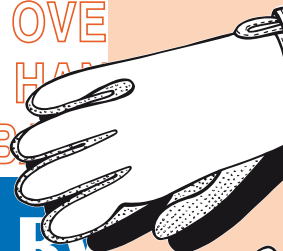
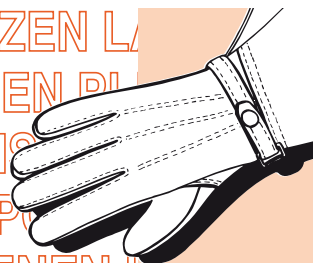
Ook kunnen logo's (patroonsheiligen)
ingeborduurd worden!

Alle door ons geklede gilden worden
ook door ons onderhouden!

Kerkstraat 20, 3930 Hamont, België
Telefoon: 00 32 - 11 - 44 52 58

LAARZEN LAARZEN LAARZEN
PLUIMEN PLUIMEN PLUIMEN
BATONS BATONS BATONS
POMPONS POMPONS POMPONS
UNIFORMSCHOENEN
LEERWERK LEERWERK
TWIRLSCHOENEN
INSTEPSCHOENEN
OVERSCHOENEN
HANDSCHOENEN
BATON-TASSEN

VAN BEERS B.V.
S C H O E N F A B R I E K

Mgr. Völkerstraat 33, 5171 JM Kaatsheuvel NL
Tel.: (0416) 2722 54, b.g.g. 27 65 48 - 27 70 72
Internationaal Tel.: 0031 (416) 27 22 54

SHAKO'S SHAKO'S SHAKO'S

EDELSMEDERIJ
NOL COOPMANS V.O.F.
GESLAGEN SCHOONHEID

ATELIER VOOR HET LATEN ONTWERPEN EN
VERVAARDIGEN VAN AL UW EXCLUSIEF
HANDVERVAARDIGD GILDEZILVER

GRAVEREN - DRIJVEN - CISELEREN - GIETEN

5632 PG Eindhoven, Kruburg 1a,
Tel.: (040) 241 85 86, Fax: (040) 241 20 78

LEVENSBOMEN	GIETIJZEREN RAMEN	SIERSMEED- WERKEN	NIEUW IN NEDERLAND STALEN RAMEN OP MAAT GEMAAKT
VOORDEURPANELEN	ONDERDELEN HEKWERK		

Wij zijn ook leverancier van:

- Authentieke trapspijlen
- Gietijzeren muurankers
- Onderdelen hekwerk

GERSES GIETIJZEREN RAMEN B.V.
Berkdijk 13A, 5271 SR St-Michielsgestel, Bedr.terr. Venkant
Tel. 073.551.3471, Fax 073.551.6968
Open: Ma. t/m Vrij.: 9.00-17.00 u. Za. op afspraak.
www.gersjesbv.nl, info@gersjesbv.nl

**DOCUMENTATIE
OP AANVRAAG**

GILDEZILVER

ATELIER NOUD PETERS

Breestraat 47, St. Anthonis Tel. (0485) 38 33 66
www.edelsmidpeters.nl

Blinkt uit in vakmanschap

Driemaandelijks magazine van de
Noord-Brabantse schuttersgilden uitgave van de
Stichting De Gildetrom ISSN 1380-233X.
Jaargang 55 (2008) nummer 2

HOOFDREDACTIE

Peter van Kuijen
Morgenroodstraat 10, 5641 HD Eindhoven
T (040) 281 50 31
E p.van.kuijen@onsneteindhoven.nl

CORRECTOR

Felix (F.) Crooijmans
Gravenstraat 14, 5663 GC Geldrop
T (040) 285 05 43 E f.m.w.crooijmans@onsbrabantnet.nl

CORRESPONDENTEN

Europese Gemeenschap van Schuttersgilden

Jo (J.C.) van den Biggelaar
Kerkstraat 13, 5513 AP Wintelre
T (040) 205 20 08 E jvdb42@xs4all.nl

Noordbrabantse Federatie

Ton (A.H.A.M.) de Brouwer
Ruiterweg 6, 5674 XB Nuenen
T (040) 284 22 12 E a.debrouwer01@onsnet.nu

Kwartier van Oirschot

Jan van Gelooven (waarnemend)
Bendastraat 55, 5011 TB Tilburg
T (013) 455 64 17 M 06 55 33 83 74
E janvangelooven@planet.nl

Peelland

Frans (Fr) Aldenzee
Nieuwe Uitleg 10, 5761 ED Bakel
T (0492) 34 19 48 E almo-unique@planet.nl

Maasland

Bert (B.) van Hulten
Sint Antoniusstraat 81, 5144 AC Waalwijk
T (0416) 33 54 63 E menfrea@compaqnet.nl

Kempenland

Piet (P.J.M.) van de Wiel
Boekweitstraat 34, 5632 KJ Eindhoven
T (040) 241 09 78 E ripilimielki@kpnplanet.nl

Land van Cuijk

Hannie Hamers-Heessen
Walstraat 47, 5371 AL Ravenstein
T (0486) 41 15 52 E fam.hamers@planet.nl

Baronie en Markiezaat

Rien de Krom (waarnemend)
Konijnenberg 3, 4661 AH Halsteren
T (0164) 68 55 99 E mfdekrom@home.nl

ADMINISTRATIE EN ABONNENEMETEN

Henk (H.C.M.) van den Broek
Beukendreef 39, 5056 CA Berkel-Enschot
T 013 52 85 520 E h.c.m.vd.broek@hetnet.nl

BETALINGEN

RABOBANK Steensel
Rekeningnummer: 13.45.08.874
Stichting De Gildetrom

Als het kalf verdronken is...

De Circulaire Wapens en Munitie blijft de gilden nog altijd bezig houden. En dat is niet vreemd, als je weet wat allemaal teweeg is gebracht. Veel is er intussen veranderd en je mag bijna niets meer! En wat te denken van de kosten? Ook niet mis! Tijdens de jaarvergadering van de Kring Het Kwartier van Oirschot

werd door twee vertegenwoordigers van het politiekorps Brabant Zuidoost een inleiding gegeven over deze circulaire. Zo moet elke regelmatige schutter een KNSA licentie bezitten. Om de gildeschutters in deze te kunnen behartigen is de Vereniging Brabantse Gildeschutters (VBG) in het leven geroepen.

Heel, heel lang geleden, toen er nog niet over het CWM werd gesproken, waren in de Noordelijke Nederlanden ook al schuttersgilden actief. Zij stonden, net als de Zuidelijke Nederlanden, bekend als beschermers van steden en hadden net zo veel plezier in het schieten als wel in het teren. Ook zij hadden het religieuze karakter van broederschap in zich. Door die collectieve verdedigingsplicht moesten de burgers naar vermogen over wapens beschikken. Zij hadden niet alleen wapens voor verdediging, maar ook voor de aanval. Zo werd voorgeschreven dat ze een voet-of kruisboog moesten bezitten en daarnaast ook nog een vuurwapen. Deze wapens werden toen niet zo veilig opgeborgen zoals het nu moet. Wel werden er van tijd tot tijd wapenschouwen gehouden om te controleren of de wapens wel aanwezig waren. Het kwam in die tijd net zo vaak voor, dat bij ruzies naar dergelijke wapens werd gegrepen met alle gevolgen van dien. Is het kalf nu pas verdronken, nu men de put dempt?

Peter van Kuijen

**Sluitingsdatum inzenden kopij redacteuren nummer 3/2008
30 juni (verschijnt half september)**

VOORWAARDEN

Abonnementsprijzen 2008:

Particulier abonnement € 9,50 (indien een machtiging tot automatische overschrijving is verleend € 6,50). Collectief abonnement via gilde € 6,50.

Indien geen machtiging tot automatische overschrijving is verleend, wordt voor de incasso van het totaalbedrag per gilde van € 3,00 in rekening gebracht.

Buitenlands abonnement: € 12,50. Het abonnement geldt voor een kalenderjaar en wordt geacht te zijn voortgezet, indien niet vóór 1 november opzegging heeft plaatsgehad. Nieuwe abonnementen kunnen onmiddellijk ingaan. De redactie houdt zich het recht voor, teksten naar beste weten en in ieders belang te redigeren.

Advertentietarieven worden op aanvraag medegedeeld.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Stichting De Gildetrom.

Vormgeving en layout: Olafs Grafische Vormgeving

Druk: Drukkerij Vos Gemert

Oplage: 3500 stuks

Inderdaad zal er nog lang gesproken worden over de optrektag van het Gemerts gilde, welke op zaterdag 19 januari 2008 werd gehouden. Als de gecombineerde optrek- en teerdag samenvallen in de maand januari moet men op veel bedacht zijn. Het spreekwoord: "Tussen Sint Antonius en Sint Sebastiaan trekt de winter het hardste aan" is al een lange tijd niet meer waar. In de loop der jaren zijn er veel verschillende weersomstandigheden voorgekomen. Sneeuw, gladheid door ijzel, dichte mist en zelfs regen zijn geen bijzonderheid. Het gilde heeft daar veel last van, omdat geijkte programmapunten van die dag zich in de buitenlucht afspelen. Je kunt immers geen vendelgroet brengen in een zaal van een gildehuis, al is deze nog zo groot. Je kunt er wel vergaderen en een nieuwe deken kiezen.

Er wordt nog lang over gesproken

Gildedag bij Sint Antonius en Sint Sebastianus Gemert

NIEUWE DEKEN

Die keuze is traditioneel in Gemert, omdat de nieuwe deken in vroeger tijd de medebestuurder van het gilde in het volgend jaar moest zijn. Hij moest in het eerste jaar "als nieuwe gildebroeder" het vak leren, om dit in een volgend jaar weer aan een ander te leren. Nu moet eerlijk gezegd worden, dat de activiteiten van een gilde in die jaren niet zo omvangrijk en soms vernieuwend waren als in onze tijd, maar toch, het is een heel zware taak voor – meestal – een jonge knaap van rond 18 jaren. Dikwijls was de verkiezing ook een eerbewijs aan de vader, die zich binnen het gilde verdienstelijk had gemaakt. Er waren ook enkele financiële aspecten aan verbonden. Dit jaar werd in een besloten vergadering in het gildehuis bij een verder openlijke stemming de 22-jarige Teun Brouwers, zoon van eertijds vendelier en nu zilverdrager Toon Brouwers, tot nieuwe deken gekozen. Hij woont op een afstand van ca. 4 km. van het gildehuis en het gilde heeft zich sinds 1961 verplicht om de nieuwe deken aan huis te installeren en daarna naar het gildehuis te begeleiden.

NATTE TERUGWEG

Die terugweg kan aangenaam zijn, omdat de traditie verlangt, dat de nieuwe deken door aanwonenden langs de route én ook het gilde met hem wordt gelukgewenst en getrakteerd. En juist de installatie en de terugweg vielen letterlijk in het water. Het regende en het stormde en de in allerijl aangekochte plastic poncho's waaiden van het lijf. Kostuums, hoeden en zilverleden er erg onder. Maar door de diepe plassen bleven ook de binnenkant van de schoenen niet droog. Dat is bij deze weersomstandigheden niet prettig. Als het verder de bedoeling is, dat het gilde 's avonds in het gildehuis in kostuum aanwezig is, dan was dit toen niet mogelijk. Na de achtste felicitatie was een buurtbewoner voorbereid op de komst van het gilde. Hij had de grote deuren van zijn loods opengezet en daar een bar ingericht, zodat de gildebroeders niet een met regenwater aangelengd drankje behoeften te drinken, maar een 18-karaats neutje. De overbuurman, die de komst van het gilde verwachtte stond al met zijn dienblad klaar, maar toen de trommen eenmaal gestopt waren, hoorde en zag hij niemand. Hij ging poolshoogte nemen en stond al gauw met zijn echtgenote in de loods om het gilde geluk te wensen. Een mooie geste, maar zij als leden van het zuster-gilde, wisten hoe het hoorde. Via mobiele telefoons werden families van gildebroeders gewaarschuwd hoe de stand van zaken was en ook zij kwamen met schalen en glaasjes naar de loods, waar het ondanks – of was het misschien dank zij? - de regen een gezellige bijeenkomst was. Het weer veranderde niet en kapitein Harrie van den Elsen nam de diep ingrijpende beslissing "we stoppen hier en gaan met auto's naar het gildehuis". En over dat feit zal nog lang gepraat

De vendelier is eenzaam in zijn symbolische strijd tegen het kwaad, maar ook eenzaam in het echte gevecht met de weerselementen.

worden, want de gildebroeder met de meeste dienstjaren had dit nog nooit meegemaakt.

REGEN, WIND, REGEN EN WIND

De regen was 's morgens vroeg al een spelbreker. Het eerste kapiteinsontbijt van Harrie van den Elsen smaakte heerlijk en legde een goede bodem voor de rest van de dag, maar een vendelgroet zat er niet in. De regen was de grote spelbreker. Het optrekken naar de kerk ging nog wel en ook de vendelgroet aan Pastoor van Lamoen kon droog verwerkt worden, maar de tweehonderd meter van de pastorie naar het gemeentehuis werden

In de stromende regen werd de nieuwe deken, Teun Brouwers, geïnstalleerd. Ondanks de regen kon zijn pijp toch ontstoken worden.

Het regent pijpenstelen terwijl de vendeliërs hun vendels zwaaien ter ere van de jubilarissen. Het gezelschap van gildebroeders, jubilarissen en belangstellenden kijkt vanonder het luifel van het gildehuis van Hotel de Keizer belangstellend toe.

zeer onaangenaam. Voor het gemeentehuis waren de vendeliërs al aangetreden, maar ze werden haastig naar binnen geroepen. De burgemeester was bereid zonder eerst de prestatie in ontvangst genomen te hebben, eerst de erewijn te schenken en het stipendium aan de tamboers uit te reiken. Hierna werd een zeer ingekorte vendelgroet gebracht, maar de natte vendels waren moeilijk rond te krijgen.

JUBILARISSEN

De vendelgroet aan de vier jubilarissen: Toon van de Laar, vijftig jaar, Wim van de Weijer en Nico Krol veertig jaar en Johan Penninx vijfentwintig jaar, kon niet worden gebracht. De derde tegenslag nog vóór de klok twaalf uur had geslagen en het Sint-Antoniuslied op het carillon van het gemeentehuis werd gespeeld. De besloten vergadering was snel ten einde en werd geschorst na de verkiezing van de nieuwe deken. Dat geschiedde om meer aandacht te kunnen geven aan de vier jubilarissen. Eigenlijk waren het er vijf, omdat Antoon Penninx vijfentwintig jaren ondersteunend lid was. Toen was de hele gildezaal bomvol. Men dacht na de erwtensoeppel wel recht te hebben op droog weer, maar ook dit jaar was het een misrekening. De hemel was onuitputtelijk in het gieten met water. De vendelgroet aan eredeken Lau Huijbers werd al gecombineerd met die voor de jubilarissen, maar ook deze moest worden ingekort.

Als het kijken naar de lucht een oplossing was geweest, dan had de zon geschinen, maar nu was het triest, echt triest. Een feestdag met zoveel activiteiten en vrolijkheid verwerd tot een dieptepunt van leed.

VENDELGROET HOSPES

Optrekken naar de nieuwe deken bleek niet haalbaar, zodat weer maar eens een beroep op autobezitters werd gedaan het gilde te vervoeren. De installatie van de deken was van een haastig scenario, telkens als iemand een taak daarbij had, was het hard lopen vanaf het onderdak naar de voordeur om daar de taak te verrichten. De meisjes, die hoed en pijp moesten aanreiken, konden hun kleding niet droog houden. De hulde van het gilde aan hun nieuwe deken was een moeilijke zaak. Natte vendels en harde wind belemmerden een goede prestatie. Er moest meer vertrouwen worden op de beste intentie, waarmee het vendel werd gezwaaid. Als besluit van de terugtocht moet aan de hospes van het gildehuis nog een vendelgroet gebracht worden, maar – het lijkt saai te worden – ook die kon niet doorgaan. Opnieuw, maar voor het laatst die dag, waren de weersomstandigheden de oorzaak. Wat niet in het water viel was de gildeavond, begonnen met een maaltijd, voortgezet met de opening van het bal door het koningspaar op het ritme van de gildetrommen, zoals vroeger gebruikelijk was en als traditie gehandhaafd als openingsmuziek voor het bal. Familie, buurtgenoten, vrienden en het zuster Gilde kwamen het gilde, de nieuwe deken en de jubilarissen feliciteren. Was buiten vochtigheid onaangenaam, in de zaal genoot men van het gerstevocht tot in de vroege uurtjes.

OFFERMIS

Zondagmorgen waren de broeders, althans velen van hen, weer aanwezig in de kerk, waar de overledenen van het laatste jaar, maar ook uit alle jaren van het bestaan, werden herdacht. Uit fundaties – schenkingen met een verplichting – moet het gilde na de H. Mis offeren, zoals vroeger bij een gildebegrafenis voorgeschreven was. Voorafgegaan door het rouwvaan van het gilde wordt op het gildealtaar op twee schalen geofferd. Dan rest nog de koffie in het gildehuis van het zuster Gilde en de soep in het gildehuis, waarmee een trits van maar liefst vijf dagen vol activiteiten wordt beëindigd. Als de regen van de optrekdag symbool is voor een gezegende toekomst, dan zal over deze dag nog meer worden gepraat, dan nu al gedaan is. ■

Het landjuweel van de Sint-Jorisgilden te Oosterhout (1565)¹

Eeuwen geleden ontstonden in onze gewesten de schuttersgilden. Hun voorname taak bestond in de bescherming van de stad of de vrijheid en de bijstand aan de heer. Deze plaatselijke milities waren echter een niet-denkebeeldige bedreiging voor een sterk centraal gezag. De hertogen van Bourgondië degradeerden daarom de schuttersgilden tot een beperkte militaire macht, die de plaatselijke overheid in tijd van nood moest bijspringen. De huurlegers hadden hun plaats als vorstelijke strijdmacht ingenomen. De schuttersgilden waren evenwel geen zuivere politiemacht, maar werden een onmisbaar element bij feestelijke gebeurtenissen als ommegangen en intochten van vorsten. Bovendien poogden zij in het beperkte ontspanningsleven afwisseling te brengen. De gildebroeders kwamen geregeld samen om hun krachten onderling te meten. Daarbij bleef het echter niet. Jaarlijks richtte een gilde van een stad of vrijheid een wedstrijd in, waarop de schutters van andere steden en vrijheden werden uitgenodigd. Zulke feesten brachten dikwijls wekenlang leven en verteer mee voor de inrichtende gemeente. Was het de deelnemers immers niet verboden hun eigen bevoorrading mee te brengen?

Het intreden, het vieren en het vertonen van toneelspele brachten een welgekomen afwisseling met de eigenlijke schutterswedstrijden. Vonden sommige rederijkerskamers niet hun oorsprong in de schuttersgilden? De wedstrijden voor rederijkers, vooral het landjuweel en het haagspel zouden ofwel hun oorsprong in de schuttersfeesten gevonden hebben ofwel er een navolging van geweest zijn.²

Voor de tijdgenoten bestond er een zeer duidelijk onderscheid onder de verschillende schuttersfeesten, die aan bepaalde voorwaarden moesten voldoen. Schietspelen, die voor de gilden van alle steden, vrijheden en dorpen toegankelijk waren, bestonden reeds in de veertiende eeuw, maar het landjuweel kan slechts van de vijftiende eeuw af worden

aangewezen. Het landjuweel, een reeks van zeven wedstrijden, was een typisch Brabants verschijnsel. De overwinnaar van de eerste wedstrijd ontving een zilveren schaal, maar hij moest de tweede beurt organiseren en er twee zilveren schalen voor beschikbaar stellen. Voor de laatste en zevende wedstrijd werden er dus zeven zilveren schalen als prijs uitgelooft. Daarna konden de schutters een nieuw landjuweel beginnen. Deze wedstrijden werden ingericht eerst door de St.-Jorisgilden (Kruis- of Voetboog), daarna door de Handbooggilden³ en in de zestiende eeuw zelfs door de Kolveniers. Gebrek aan documenten maakt het onmogelijk de ontwikkeling van deze landjuwelen in bijzonderheden te volgen. Dankzij de rijmkroniek van D. van Oesbroek⁴ kunnen we het verloop van een landjuweel van de Handboog volgen. Omstreeks 1534 richtte Diegem de eerste wedstrijd in die gewonnen werd door Schelle. Daar overwon Merchtem in 1542 en deze schutters organiseerden in 1549 de derde wedstrijd. De winnaar Rumst loofde in 1550 (?) vier schalen uit die door Meerhout werden veroverd. Retie zegevierde er in 1563 (?). De zes schalen van de zesde wedstrijd werden weggekaapt door Merchtem. Of de zevende en laatste wedstrijd ooit werd gehouden kan betwijfeld worden. De troebelen, die toen in onze streken losbarstten, lieten niet meer toe zulke feestelijkheden te houden.

De gilden die inschreven voor een landjuweel, betuigden vooraf hun instemming met een nauwkeurig opgesteld reglement. Het niet-naleven van deze verplichtingen werd zeer kwalijk opgenomen en kon zelfs aanleiding geven tot een gerechtelijke procedure. Dit kunnen we afleiden uit een verklaring die op 31 mei 1562 werd geacteerd voor de schepenen der "poort ende vryheyt van Turnhout".⁵ Volgende personen werden afgevaardigd door St.-Jorisgilden, die alle in vrijheden waren gevestigd: de koning, de keizer, de deken en de gildebroeders van de St.-Jorisgilde van Turnhout⁶, jonker Jan van Amours, drossaard van Geel en hoofdman Amandt Smeyers, keizer, Willem Wuyts, deken en Lodewyck van Couwegom, gezworven van de St.-Jorisgilde van Geel⁷; Govaert Bogaerts, schout en hoofdman met Aert van Jersel, deken van de Kruisboog van Oisterwijk⁸; Everaerd van Laerhoven, hoofdman en Peeter Aussemss, deken van de Kruisboog van Hilvarenbeek⁹; Jacob van Ostayen, deken van de Kruisboog van Brecht¹⁰; Adriaen Willems, deken en Cornelis Maess, gildebroeder van de Kruisboog van Arendonk¹¹; Quiryn Wels, koning en Claus Mertens, deken van de Kruisboog van Mol¹²; Art van Lippen, koning, Peter Jan Smeyers, deken en Cornelis Mierdmans, eveneens deken van de Kruisboog van Mierde.¹³ De afgevaardigden van Geel traden tevens op in de naam van Goris Wagemans, deken, Cornelis Koenen, Peter de Knodder en Hendrick van Roye, ouderman van de Kruisboog van Hoogstraten.¹⁴

De aanwezigen duiden een delegatie aan die bestond uit: Govaert Henrick Matheus, keizer, jonker Laureys Back, Henrick van Geldrop en Augustyn Vekens, allen van Turnhout, Cornelis Koien van Hoogstraten en keizer Amandt Smeyers met Jan Meerts van Geel. Deze gildebroeders kregen opdracht zich naar Oosterhout (Noord-Brabant)¹⁵ te begeven om er hun confraters van de Kruisboog vriendelijk te vragen wanneer zij zouden "ophangen ende opstellen het landjuweel van silvere, dwelck zy eertyden tot hildernisse"¹⁶ hadden gewonnen. [Hildernisse is een door de zee verzwolgen plaats iets ten westen van Bergen op Zoom.] De overwinnaars hadden dus blijkbaar, in tegenspraak met het uitgevaardigde reglement, verwaarloosd de volgende reeks wedstrijden te organiseren. Waarom? Naar alle waarschijnlijkheid was er onenigheid opgerezen nopens het gebruik van de bogen. De delegatie moest immers te Oosterhout spreken over een wijziging in het reglement "tsy van houten oft stalen bogen ende anderssints". Het gewijzigde reglement diende daarna gestuurd te worden naar al de Kruisbooggilden "dien spel subiect synde". Indien de gilde van Oosterhout weigerde het landjuweel uit te schrijven, dan krijgen de afgevaardigden de toelating om te procederen binnen de vrijheid van Oosterhout of waar ook.

De gilden die te Turnhout aanwezig waren stelden zich borg voor de eventuele onkosten. Hieruit blijkt ons inziens voldoende welk belang onze voorouders hechtten én aan het landjuweel én aan de naleving van de aangegane verplichtingen.

De gilden kregen voldoening, al was het met drie jaar vertraging: het landjuweel te Oosterhout ging door in september 1565. Op de eerste zondag van september trad de St.-Jorisgilde van Turnhout als grote overwinnaar uit het strijdperk. De guldebroeders ontvingen van de magistraat een vergoeding van 36 Rijnse gulden “ter assistentie vander lantjuweel tot Oosterhout, aldaer dye voors. gulde heeft gehaelt het hoochste lantjuweel inden jare XV LXV inde maent van septembris”.¹⁷ Turnhout werd dus de overwinnaar. In het begin van de zeventiende eeuw stond deze zege nog in het geheugen geprent. Op 1 juni 1617 verklaarden de schepenen van Turnhout dat de St.-Jorisgilde of Kruisboog het landjuweel te Oosterhout had gewonnen. Op de gildekamer hadden ze nog “die witten doorschoten” gezien waarmee de overwinning was behaald, “staende daer op gheteekent den dag, maent ende jaer wanneer, mitsgaeders de naemen van de ghenen die de v(oor)s pryzen hebben gewonnen”. Bovendien hingen op de gildekamer “de berdekens oft paletten daer de ghewonnen schaelen aen hebben gehangen”. De schalen waren door de guldebroeders wegens de troebele tijden verkocht, waarvan zij “al noch jaerlycx rente oft interest syn treckende”.¹⁸

Ook St. Joris van Brecht kaapte enkele zilveren schalen weg.¹⁹ Geraard Schoofs, 75 jaar oud, eertijds pastoor te Brecht en daarna landdeken en pastoor te Westmalle, bevestigde op 9 mei 1605 dat omstreeks 1572 of 1573, toen de geuzen en vrijbuiters door de streek begonnen te trekken, wijlen Eeuwaert van Eemeren, schout en hoofdman van de St.-Jorisgilde de “juwelen oft braecken” van de Brechtse gilde in zijn huis te Antwerpen veilig had opgeborgen. Na de Spaanse furie had de pastoor deze voorwerpen nog te zijn huize gezien, evenals “de silvere schalen by den gulden van St. Joris ten landtjuweele van oosterhout schutteric gewonnen” en die door de hoofdman mee waren veroverd.²⁰ Van de St.-Jorisgilde Hilvarenbeek is bekend dat het ten verzoeken van Oosterhout bevestigde dat zij op 15 augustus 1565 vergaderd hadden. Ze waren “beschreven” geweest met de andere vrijheden om op de eerste zondag van september te verschijnen “met bogen, pylen ende voorts andere habytten ende cleederen omme aldaer te mogen winnen alsulcke pryzen als in den Lantjuweele naer inhoudt der Charte by die van Oosterhout vuytgesonden wesende, begrepen waeren te winnen”.²¹

Waren er op een landjuweel dan verschillende zilveren prijzen te winnen? We kunnen niet beter dan de “chaerte” te herlezen, die door de St.-Jorisgilde van Turnhout op 16 april 1463 werd ver-

sturd om de schutters uit te nodigen op het “lantjuweel, wesende nu int derde jaer, dwelc nu sal syn dry silveren schaelen, verwaepent metter waepenen ons genaedichs Heeren ende der Vryheyt van Turnhout”.

Daar bleef het niet bij! Er werden nog drie “byjuwelen” uitgelooft: een prijs van twee zilveren schalen, een van één zilveren schaal en een “ryckelycke silveren gobbelet”.

Nog andere zilveren schalen waren te winnen met het schoonste inkomen en het beste “abatament” of toneelstuk.²²

De reglementen voor de schutterswedstrijden ondergingen weinig verandering. Betwisting over de naam van de winnaar te Oosterhout lijkt uitgesloten. Turnhout won het landjuweel of een van de zeven wedstrijden. De documenten lichten ons daarover niet in, evenmin als over de manier waarop Brecht andere zilveren schalen kon veroveren. ■

DR. EUGEN VAN AUTENBOER DROEG VEEL BIJ AAN GESCHIEDENIS GILDEN

Onverwacht overleed op 15 maart 2008 in de leeftijd van zevenentachtig jaar dr. Eugene van Autenboer. Hij zag het levenslicht in Mechelen (1920), maar verhuisde later naar Turnhout. Hij studeerde moderne geschiedenis aan de Katholieke Universiteit van Leuven en promoveerde in 1943 tot doctor in de wijsbegeerten en letteren. Eugene schreef veel boeken en artikels over de gilden zowel in België als daarbuiten. In 1958 maakte hij voor het eerst kennis met het gilde in Oud-Turnhout en sindsdien hebben de gilden hem niet meer losgelaten. In 1978 werd Van Autenboer gekozen tot opperhoofdman van de Hoge Gildenraad der Kempen, dat later overging in een erelidmaatschap. In die periode ijverde hij voor de modernisering van de gilden om zo te komen tot bescherming van het erfgoed. Van zijn hand verscheen het inmiddels bekende boekwerk ‘De kaarten van de schuttersgilden van het hertogdom Brabant (1300-1800)’.

¹ Eerder verschenen in het Belgische tijdschrift *Taxandria* jrg. 33 (1961) 153-160. Met toestemming van de auteur nagenoeg ongewijzigd overgenomen. Voetnoten iets ingekort, soms daarbij iets toegevoegd.

² G. J. Steenbergen, *Het landjuweel van de Rederijkers*, Leuven (1950); L. en J. van Beockel, *Landjuwelen en Haagspelen in de XVe en XVIe eeuw*, in: Jaarboek “De Fonteyne” 1943 (Gent) 1943, 35-58; E. van Autenboer, *Volksfeesten en Rederijkers te Mechelen (1400 - 1600)*, hfst IV, in: Verhandelingen van Kon. Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde

³ A. Wauters, *Notice historique sur les anciens serments ou gildes etc.*, in: La Belgique Communale, 1847.

⁴ D. van Oesbroeck, *Rijmkroniek van Merchtem* (1565), Merchtem, 1918, 85-93

⁵ J.E. Jansen, *Bronnen voor het schutterswezen in de Antwerpsche Kempen*, Parijs/Brussel, 1947, 735-746.

⁶ J.E. Jansen, *Turnhout in het Verleden en het Heden*, dl I, Turnhout (1905), 87-89

⁷ J.E. Jansen, *De oude schuttersgilden in de Antwerpse Kempen*, in: *Taxandria* NR, dl XIV (1948), 3-4, 15

⁸ J.A. Jolles, *De schuttersgilden en Schutterijen van Noord-Brabant*, dl II, Den Bosch (1934) 67-72. Noemt alleen St. Sebastiaan- en een St. Barbaragilde. [Inmiddels zijn meerdere gegevens over het St.-Jorisgilde Oisterwijk bekend geworden JO]

⁹ J.A. Jolles, a.w., dl II, 190

¹⁰ J. Ernalsteen, *Kempische Schuttersgilden*, dl I, in: *Oudheid en Kunst* jrg. 44 (1961) 7-49; Jansen, *De oude Schuttersgilden*, in: *Taxandria* NR dl XIV (1948) afl. 1, 21

¹¹ zie: noot 10, Jansen a.w. p. 9

¹² A. Reyndams, *Twee bladzijden uit de geschiedenis van Moll, Baelen en Desschel*, in: *Kempisch Museum* dl II Turnhout (1891) 40

¹³ J.A. Jolles a.w., 193; St.-Jorisgilde Hooge Mierde werd gesticht tussen 1500 en 1600.

¹⁴ E.A., *Hoogstraten, Hoogstraten* (1899) 104 en 193-198; *Kempisch Museum*, dl I, Turnhout (1890) 150-151 en dl II, 184-191

¹⁵ J.A. Jolles, a.w., dl I, 72-75, vermeldt alleen handbooggilde.

¹⁶ E. van Autenboer, *De kaarten van de schuttersgilden van het Hertogdom Brabant (1300 - 1800)*, Tilburg, 1993, dl II, 684

¹⁷ Archief stad Turnhout, Rentmeestersrek., 1561-1563, fol 36 -vo

¹⁸ V. v.d. A., *De Sint-Jorisgilde in 1565*, in: *Kempisch Museum*, dl II 109-110

¹⁹ J. Ernalsteen, a.w., blz. 38, Jansen, *De oude schuttersgilden*, blz. 21

²⁰ Th. de Molder, *Uit de geschiedenis van St. Joris en van Ste. Ursulagilde van Brecht*, in: *Oudheid en Kunst* dl 20 (1929), 53-54

²¹ V.v.d.A., a.w., blz. 110-111

²² B v(an) S(chijndel), *Documenten St. Jorisgilde van Turnhout*, in: *Taxandria*, NR, dl X (1938) 221-226

Voor de tweede maal organiseerde het stichtingsbestuur van De Gildetrom, samen met de correspondenten uit alle kringen een bijeenkomst. Deze vond plaats op 6 mei 2008 in Den Dungen op een gewone door-de-weekse-dag.

Een uitje op z'n Brabants

JURY

Dit jaar waren voor het eerst ook de juryleden van de Jan Mesprijs vertegenwoordigd. Het doel van zo'n dag is, elkaar wat beter te leren kennen en te zien. Er waren twee eregasten aanwezig, oud-jurylid Wim van Exel en oud-bestuurslid Rein Haase. Van hen werd officieel afscheid genomen.

Samenkomst op terras.

RONDLEIDING

De middag begon met een rondleiding in de parochiekerk van Sint Jacobus de Meerdere. In een zeer korte tijd werden de deelnemers overspoeld met informatie over de 'kunstschatten' die deze kerk bezit. Den Dungen is een dorp gelegen in de Meierij van 's-Hertogenbosch. Rond 1400 kwamen hier mensen wonen. Vanwege de wateroverlast woonden ze op dunghen, een soort terpen. Daar is het dorp naar vernoemd. In de eeuwen daarna besloten de Dungenaren, ook vanwege de vele overstromingen, een dijk om het dorp heen te leggen, de ringdijk. Deze ligt er nog grotendeels en wordt gebruikt als fietspad. In 1996 werd Den Dungen samen met Berlicum bij de gemeente Sint-Michielsgestel gevoegd.

HUIFKAR

Na het bezoek aan de kerk stond er een huifkar en een paardentram te wachten om het gezelschap door de Brabantse dreven van Den Dungen te leiden. Het was prachtig weer, echt zomers, dus wat wil je nog meer?

En dan ziet alles er prachtig uit. Bij het gezelschap waren twee troubadours die zorgden voor een muzikale noot en er werd uitbundig meegezongen.

Na een tussenstop met een snabbeltje, kwam het gezelschap aan bij het museum 't Brabants Leven'. Een museum waarin meer dan vijfendertig ambachten en beroepen uit het Brabantse leven zijn tentoongesteld. Het is, zoals de eigenaar vertelde, een uit de hand gelopen hobby. De terugweg naar het dorp ging te voet en met het prachtige weer was dat geen bezwaar!

AFSCHEID

De bijeenkomst werd afgesloten met een diner in restaurant Boer Goosens. Hier nam de voorzitter van het stichtingsbestuur, Karel Berkhof, het woord. Hij dankte Wim van Exel en Rein Haase van harte voor hun jarenlange inzet voor De Gildetrom. Wim van Exel memoreerde dat het kwartaalblad in de laatste jaren is uitgegroeid tot een volwaardig magazine. Rein Haase, die namens het

In de kerk.

De tussenstop.

bestuur bij de redactieraad zat, zei ook dat het medium zich heeft ontwikkeld tot een prachtig blad. Beide heren kregen als dank voor hun vele werk het boek 'De geschiedenis van Brabant' aangeboden. Tussen de gangen door werd het gezelschap verrast met een optreden van Tjeuke, de gildetamboer, die de lachspieren losmaakte met zijn Brabantse humor. Hij was zijn stokske kwijt en kon daarom niet meer goed tamboeren. Hij sloot zijn conferentie af met het bekende lied van Henk Habraken, 'Bij de Guld'. ■

Museum 't Brabants Leven.

Eén tegen honderd dat je niet weet hoe het nieuwe zorgstelsel alles te maken heeft met de gilden. Die bedachten namelijk in de 14e eeuw al een sociaal plan om zieken, armen en behoeftigen te helpen. Vanuit een fonds van onderling bijeen gebrachte gelden. Ook werden begrafeniskosten uit hun zogeheten 'gildenbus' betaald. Een vorm van verzekering dus. Zo'n collectief geregelde zorg bestond er in vroegere tijden niet. Iedereen moest zijn eigen zorgen maar oplossen. Het initiatief van de gilden illustreert het sociale karakter en de verbondenheid binnen hun broederschappen.

Gilden zijn de grondleggers van het zorgstelsel

Die samenhang gold zowel voor de ambachtsgilden als ook voor de schuttersgilden. Welke laatste vaak een onderdeel van een ambachtsgilde waren. De schutters moesten immers niet alleen de kerk en de burgers beschermen, maar doorgaans ook de waardevolle bezittingen van de ambachtsgilden. En die waakten op hun beurt met gezellen- en meesterexamens over de kwalitatieve prestaties van hun leden. Door hun 'proeven van bekwaamheid' hielden ze de beunhazen buiten de deur. Feitelijk een controle van de economie en de arbeidsmarkt.

HAAGSE INGREPEN

De wettelijke overheid vond het echter eind achttiende eeuw hoog tijd om die gesloten, lokale organisaties – enigszins vergelijkbaar met onze hedendaagse vakbonden – op te heffen. De Haagse heren wilden grip krijgen op 'Gilden, Corporatiën of Broederschappen van Neringen, Ambachten en Bedrijven' alsmede de meer militair opererende Schuttersgilden.

Anders gezegd, de minister van Binnenlandse Zaken was niet langer gediend van al die clubjes. Bovendien wilde Den Haag wel eens weten hoeveel geld er in die kringen omging en hoe rijk die onderlinge fondsen waren. Reden om van hogerhand de ambachtsgilden af te schaffen. Terwijl de schuttersgilden rond 1810 plaats moesten maken voor een soort 'nationaal' leger. Waarvoor de manschappen voortaan door loting werden opgeroepen. Wilde een vader voorkomen dat zijn ingelote zoon in dienst moest, dan huurde hij tegen betaling een remplaçant in. Een vervanger dus. Maar dat terzijde.

Geen wonder dat de ambachts- en schuttersgilden zich nog decennia lang succesvol tegen zo'n inmenging en - zeg maar - uitroeiing verzet hebben. Het betekende immers vooral ook een brute aantasting van hun 'gildebussen' oftewel de onderlinge fondsen voor sociale hulp.

Een bescheiden aantal gilden kon zich echter ook na 1810 ononderbroken handhaven. Vermoedelijk doordat kleinere dorpsgemeenschappen tijdens het overheidsingrijpen van twee eeuwen geleden ontsnapten aan de aandacht van de regenten. Of zo'n gilde lapte de Haagse regelgeving gewoon aan zijn laars. Het bewijs daarvoor is veelal te vinden in de lijsten van opvolgende koningen. En daarnaast zien we dat nog eens bevestigd in het gedateerde gildezilver uit die jaren.

VANDAAG ANDERS, MAAR EVEN SOCIAAL

Bij de meeste gilden, zoals we ze vandaag kennen, gaat het om in de twintigste eeuw heropgerichte verenigingen. Stoelend op de tradities en rituelen van destijds. Vaandels met indrukwekkende, van eeuwen terug daterende, jaartallen verdoezelen zo dikwijls de waarheid. De meeste voorgangers stopten immers begin 1800 onder de Haagse druk en pas veel later in de vorige eeuw besloten ambitieuze lieden om zo'n gilde weer te laten herrijzen. Daar is uiteraard niets op tegen. In tegendeel, de oorspronkelijk militaire opzet maakte plaats voor een meer sportieve en folkloristische vormgeving. De genoemde gildebus is daarmee in vergetelheid geraakt en inmiddels door de maatschappelijke veranderingen al lang vervangen door ziekenfondsen e.d.

Maar het belangrijke principe van de democratische, sociaal gerichte broederschap bleef daarmee onverkort overeind. De gildebussen mogen verleden tijd zijn, vervangen door het nieuwe zorgstelsel, in feite legden de gilden de grondslag voor de ziekteverzekeringen. En dat is best memorabel.

Niet voor niks worden de gilden vandaag nog gekenschetst als 'sociaal kapitaal'. Afgezien van de historische aspecten van hun eeuwenoude rituelen. De wereld van de gilden kent dan ook - gelukkig - geen hooligans of voetbalgekte. Vlaggen, jazeker, maar dan als een kleurrijk ceremonieel.

BREED SCALA VAN ACTIVITEITEN

De steun en de sociale instelling ten opzichte van de burgerij bleef bij de gilden overeind in andere, modernere vormen. Zoals hun aandeel bij koninginndag, bij de jaarlijkse dodenherdenking, kerkelijke vieringen en uitvaarten, bij een gouden bruiloft of bijvoorbeeld een koninklijke onderscheiding. De bevolking kan veelal op hun bijdragen rekenen.

Bovendien, nagenoeg iedereen die een sociaal 'onderdak' zoekt, vindt in een (schutters)gilde zijn draai. Jong en oud.

Omdat je een gilde immers niet kunt vergelijken met een pure éénsoortige sportvereniging. In tegendeel. Het kent een veel breder scala aan activiteiten. Grotendeels ook in competitieverband. Alles bij elkaar gerekend horen de gilden terecht tot het sociaal en cultureel erfgoed. ■

In de middeleeuwen werd de bevolking, zo wel op het platteland als in de steden, geregeld geteisterd door rampen. Dat geldt ook voor het hertogdom Brabant, zeker van de 14e tot de 17e eeuw. Te denken valt aan oorlogen, misoogsten, hongersnood, epidemieën. Drie grote plagen hebben de middeleeuwse bevolking uitgedund te weten de lepra(melaatsheid), de pest en de steeds miskende kriebelziekte.

De kriebelziekte

ANTONIUS ABT

Tegen deze rampen onder andere tijdens epidemieën, al dan niet van besmettelijke ziekten, die vaak toegeschreven werden aan bovennatuurlijke krachten dan wel aan satan, zocht men troost bij en riep men de hulp in van heiligen. Veelal een van de Pestheiligen. Zij dienden als tegenwicht.

Zo werd Sint Antonius Abt te hulp geroepen bij de zogenaamde kriebelziekte, ook wel het St. Antoniusvuur, Laurentiusvuur, Martialisvuur, brandende ziekte of heiliguur genoemd. Gedurende meerdere eeuwen zijn duizenden mensen het slachtoffer geworden van deze gevreesde ziekte. Men beschreef deze zogenaamde kriebelziekte als volgt:

“De huid gaat aanvankelijk kriebelen. Armen en benen drogen uit, hun vlees wordt koolzwart, laat los en sterven uiteindelijk af. Er treden krampen op. De pijn is verschrikkelijk. Door het afsterven van ledematen en de verdere ontbinding van hun lichaam verspreiden de zieken een walgelijke, weerzinwekkende stank”

Of:

Het volk werd geplaagd door een ziekte met een kriebelend gevoel in de ledematen, zwellende blazen, bulten en zweren, gevolgd door een afschuwelijke rotting, zodanig dat de ledematen zwart als kool werden en afvielen voor de dood inging. De mensen werden, nadat zij door het heiliguur waren aangetast, gepijnigd, zodat zij zich wrongen in krampen. Ook toevallen, angsten, wanen, visioenen en aanvallen van razernij kwamen voor.

ROGGEBROOD

Door het eten van roggebrood, het meest voorkomende volksvoedsel in de middeleeuwen, namen tallozen, zonder het te weten, de ziektekiemen in. Meer dan andere granen

had rogge bij aanhoudend koude en vochtige zomers te kampen met een schimmel, die op de aren groeide. Deze schimmel, thans bekend als moederkoren, was eeuwenlang ongeweten de gesel der middeleeuwen en de ware aanstoker van de kriebelziekte. Dit bleek uit een onderzoek van de Franse arts Thuillier in 1676. Hij ontdekte, dat de donkere roggekorrels de oorzaak van de kriebelziekte waren, vooral onder de arme plattelands bevolking. Roggebrood was immers het voedsel voor de minderbedeelden. Rogge was tot in de late middeleeuwen een belangrijk basisvoedsel voor het gewone volk. Het Antoniusvuur sloeg vooral toe in tijden van hongersnood.

Dan werden de grotere, donker gekleurde giftige roggekorrels niet of in mindere mate uit het koren gezift, mede omdat er te weinig graan was. Wanneer het om voeding ging, viel er niet veel te kiezen in die tijd. Men was al blij als er iets te eten viel. De besmette rogge werd gewoon gegeten. Door het eten van besmet roggebrood werden de mensen vergiftigd met vaak de dood tot gevolg. Sommige vrouwen, die door de zwarte korrels, de zogenaamde wolventanden krankzinnig geworden waren, vonden in de middeleeuwen ten tijde van de heksenvervolgingen de dood wel eens op de brandstapel.

WONDERBAARLIJKE GENEZINGEN

Het eten van besmettelijke rogge leidde, zoals gezegd, tot grote epidemieën van het Antoniusvuur, ook wel ergotisme genoemd. De slachtoffers van de ziekte zochten hun heil in het gebed en de aanbidding van heiligen als onder andere Sint Antonius Abt. Deze in 250 aan de Nijl geboren en in 356 in de woestijn gestorven heilige werd vooral populair, toen zijn relieken rond het jaar 1070 door een zekere graaf Jocelin werden overgebracht van Constantinopel naar Saint Antoine

(La Motte-St. Didier) in de Franse Dauphiné. Na een paar wonderbaarlijke genezingen op voorspraak van de heilige Antonius, onder andere van de zoon van de Franse edelman Gaston die aan de kriebelziekte leed, werd in Saint Antoine de kloosterorde van de Antonieten opgericht en een hospitaal gesticht. Trouw aan de wonderbaarlijke reputatie van hun patroonheilige, maakten de antoniusbroeders van de behandeling van de kriebelziekte hun opdracht.

Wat bleek? Door het gebeente van de heilige Antonius Abt te overgieten met wijn en deze wijn samen met een zalf, door de monniken vervaardigd uit varkensvet, op de wonden te leggen genazen vele zieken van het Antoniusvuur.

In 1297 verkreeg de orde van de Antonieten of Antonianen een officiële erkenning. Het was deze orde, die uitzwermd naar de rampgebieden en er voor zorgde, dat de kriebelziekte of het Antoniusvuur in heel West Europa bekend werd. De Antonieten richtten commanderijen, broederschappen en ziekenhuizen op onder andere in Den Bosch. In haar bloeitijd bediende zij meer dan 369 hospitalen, waar de slachtoffers van het Antoniusvuur werden opgevangen en op een specifieke wijze werden behandeld. Met goed voedsel, omslagen, plantaardige middelen en met door de monniken gemaakte zalven en prothesen werden vele zieken geholpen.

ANTONIUSKAPELLEN

In wat thans Noord Brabant heet, werden meer dan vijftig Sint Antoniuskapellen opgericht. Zij werden onderhouden door Antoniusbroederschappen en Antoniusgilden. Bij de kapel konden mensen troost en kracht vinden, bidden om genezing van zieken dan wel vragen om gevrijwaard te blijven van ziekten, onder andere van de kriebelziekte,

De kriebelziekte.
(Uit: Isenheimer altaar. Colmar.)

Antoniuskapel op Kasteren.

Bronnen:

*Ergotisme. Michel Coene.
Kunst en Antiek Journaal Collect,
van Sabine Mund
Arts en Auto. Pestheiligen,
van Willem Knippenberg
Twee geloven op een kussen.
Prof. R. Witkamp.*

de pest en andere besmettelijke ziekten. Ook Liempde kende in de late middeleeuwen een kapel, die toegewijd was aan Antonius Abt. Meerdere malen verdween en verscheen

de kapel. Zo herrees in 1982 op Kasteren een eenvoudige strakke veldkapel, die in 2002 plaatsmaakte voor een schuurvormige bidkapel. Als U in het Liempdse buurtschap

Kasteren komt en U voelt wat gekriebel denk dan aan Antonius Abt en zijn varken en niet aan zijn ziekte. ■

ALGEMEEN

Brand in Schutterij-museum Steyl, Limburg

Een hevige brand heeft het Schutterijmuseum in Steyl, bij Venlo volledig verwoest. De brand ontstond op de zolder en breidde zich snel uit. De brandweer stelde alles in het werk om te voorkomen dat de brand oversloeg op het missiehuis Sint Michiel. Het in 2001 geopende museum lag in de voormalige kapel Notre Dame van het monumentale kloostercomplex van de Missiepaters. Het bevatte

een grote collectie aan uniformen, foto's, vaandels, koningszilver, geweren, kogels, oorkondes en talloze andere bezienswaardigheden. Wel werden nog enkele poppen met schutterskleding en andere attributen naar buiten gedragen. Maar het meeste is verloren gegaan. Het museum was een rijksmonument en dit moet door de brand als verloren beschouwd worden. ■

Van de administratie

Als men een overlijdensbericht, een adreswijziging of een abonnement-opzegging naar de administratie van De Gildetrom stuurt, dan zouden we het fijn vinden als er het nummer van het betreffende gilde bij vermeld wordt. Deze staan in het vademecum van de NBFS, dat ieder jaar wordt herzien en uitgegeven. Voor de administrateur scheelt het een hoop werk naar het zoeken van het gilde waarvan het bericht afkomstig is.

Bij voorbaat hartelijk dank! ■

Zo luidt de slogan van het Landjuweel Oisterwijk 2008 dat van 4 t/m 7 september 2008 wordt gehouden. In de flyer die ter gelegenheid van dit Landjuweel is uitgebracht, wordt verwoord wat van een Landjuweel verwacht mag worden:

Een Landjuweel onderscheidt zich van traditionele gildefeesten omdat hier ook plaats is voor andere culturele activiteiten en evenementen als concerten, tochten, een "gilde-game" en een onderwijsproject voor scholieren binnen de gemeente. De stichting heeft dan ook als doel een eigentijds Landjuweel te organiseren voor alle bevolkingsgroepen en leeftijdscategorieën, met speciale aandacht voor de jeugd.

Dat dit geen loze kreten zijn wordt duidelijk uit het programma van dit Landjuweel, zoals u verderop in dit artikel kunt lezen.

‘Het Spektakel dat je raakt’

LOGO

Maar we beginnen met de uitleg van het logo dat voor dit Landjuweel is ontworpen. Het beeldmerk van het Landjuweel is ontworpen door de Moergestelse kunstenaar Kees Ketelaars. Het Landjuweel is eigentijds verbeeld en de verbeelding draagt een rijke symboliek. Het beeldmerk is vormgegeven als een gestileerde bloem. Het Landjuweel als bloem die éénmaal in de zeven jaren bloeit. De bloembladen worden gevormd door vijf gildevaandels die de vijf organiserende gilden symboliseren. Het bloemhart is aan de buitenzijde rood omfloerst wat verwijst naar de gildesjerpen. Het is glad aan de binnenzijde wat verwijst naar de Parel in het groen, de erenaam van de gemeente Oisterwijk. Het bloemhart zelf is een groen veld dat verwijst naar de landelijke gemeente. Het veld draagt drie gestileerde torens die staan voor de drie woonkernen van de gemeente Oisterwijk. De kleuren geel, rood en groen worden gevoerd door één of meerdere van de vijf organiserende gilden. De vijf organiserende gilden zijn Sint Sebastiaan uit Oisterwijk, Sint Joris en Sint Sebastiaan uit Heukelom, Sint Catharina, Sint Sebastiaan & Barbara en Sint Joris uit Moergestel.

Gilde Sint Joris-Sint Sebastiaan Heukelom.

PROGRAMMA

Het definitieve programma voor het Landjuweel is bekend en we zullen het stap voor stap doornemen.

Het eerste onderdeel van het programma is al voorbij als dit nummer van De Gildetrom uitkomt. Dit was namelijk een tentoonstelling over de vijf gilden in het raadhuis van Oisterwijk in samenwerking met de stichting De Krekul.

Woensdag 3 september is er een zogenaamde 'sponsordag'. Dit houdt in dat de genodigde sponsoren te gast zijn van het Landjuweel en onder het genot van een hapje en een drankje kunnen proeven van de gildesfeer in een rondje langs een aantal gildeactiviteiten.

Donderdag 4 september is er een 'frisfeest' voor jongeren vanaf twaalf jaar. Frisfeest wil zeggen dat er geen alcohol geschonken wordt. Tijdens dit frisfeest wordt de finale gespeeld van de Gildegame en worden er workshops gehouden. Dit feest wordt opgeleust door een bekende DJ. Jullie zullen denken, een Gildegame, wat is dat? Dit wordt uitgelegd bij het kopje jeugdprojecten.

Vrijdag 5 september wordt het 'Kleintje Landjuweel' gehouden, een zeskamp voor de basisscholen die gaan strijden om een "Juweel" voor hun school. 's Avonds is er

Dagelijks bestuur:

*links voorzitter Niels van de Ven,
onder secretaris Gert van Elderen en
rechts penningmeester Jan Zebregs.*

Voltallig bestuur Landjuweel.

een Brabantse avond voor de jeugd vanaf zestien jaar met optredens van ondermeer René Froger en The Froettes, Thomas Berge en andere verrassende 'wereldberoemde Brabantse artiesten'.

NBFS-TOERNOOI

Zaterdag 6 september begint de dag om 10.00 uur met een eucharistieviering in de Sint Petruskerk te Oisterwijk met als celebrant bisschop drs. A. Hurkmans. De predikatie wordt verzorgd door prof. Antoine Bodar.

Na de mis volgt een korte optocht met vaandelparade in het centrum van Oisterwijk. Ook wordt deze zaterdag de erwijn aangeboden door de gemeente, en wordt een kioskconcert gegeven door harmonie Prinses Juliana én krijgen de genodigden een Brabantse koffietafel aangeboden op het gildeterrein aan de Akkerweg te Moergestel. Het jaarlijks NBSF-toernooi gewerschieten valt dit jaar samen het Landjuweel en is in het programma ingepast. Wat zeker een hoogtepunt van het Landjuweel mag worden genoemd is het optreden van het orkest van de Koninklijke Luchtmacht. Dit orkest zal op deze avond een avondvullend optreden verzorgen. Voor programma en kaartverkoop wordt verwezen naar de website van het Landjuweel.

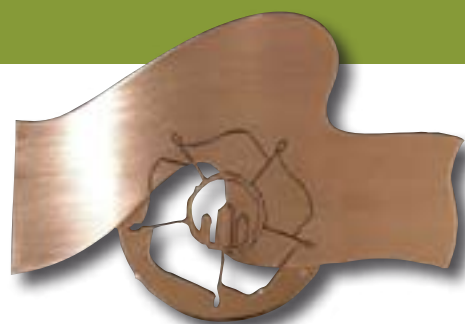
LANDJUWEEL

De laatste dag van het Landjuweel, zondag 7 september, vindt een grote optocht plaats in de kern van Moergestel. Na de massale opmars en officiële opening vinden dan de gildewedstrijden plaats in onder anderen het trommen en vendelen. Dit alles op het gildeterrein aan de Akkerweg in Moergestel. Naast deze gildeactiviteiten zijn er nog vele andere culturele activiteiten in Oisterwijk en Moergestel. Te noemen zijn hierbij 'Kinderkunst' (Kiku), hierbij maken kinderen onder leiding van de kunstenaar Rob van Trier beeldende kunst. Veiling van deze kunstwerken is ten behoeve van de de Stichting Cystic Fibrosis. Fotogroep Moergestel Oisterwijk. Deze groep organiseert een fotowedstrijd voor amateurs onder het thema 'Spektakel dat je raakt', inderdaad dus de slogan van het Landjuweel. Ook is er een podia met bijdragen van Oisterwijkse en Moergestelse muziek-, dans- en kunstgezelschappen.

Speciale aandacht verdient echter het Nederlands Centrum voor Volkscultuur (NCV). Op het gildeterrein beelden zij vanaf 11.00 uur de 'levende geschiedenis' uit van Nederland met als thema 'Nederland Ontmoetingsland'. Het NCV is een landelijke organisatie en het Landjuweel heeft met deze presentatie een primeur in huis gehaald, waarbij zeer veel bezoekers, waaronder kamerleden en andere bekende Nederlanders, worden verwacht. Als laatste noemen we muziekfestival 'Oisterwijk swingt', dat ook tijdens het weekend van het Landjuweel wordt gehouden.

JEUGDPROJECTEN

Extra aandacht voor en tijdens het Landjuweel wordt besteed aan de jeugd. De doelstelling van de Stichting Landjuweel Oisterwijk, zijnde het uitdragen van gildewaarden als trouw, broederschap en het ontplooiën van eigen talenten, wil de Stichting graag doorgeven aan de jeugd. Om de jeugd ook actief te betrekken is een aantal projecten opgestart, namelijk: De Gildegame, dit is een internet game met vijf onderdelen waarbij op een eigentijdse wijze de gildewaarden en –tradities onder de aandacht van de jeugd wordt gebracht. Bij de voorbereiding en uitwerking van dit programma is een werkgroep van middelbare scholieren betrokken. De vijf onderdelen van deze game bestaan uit handboogschieten, kruisboogschieten, vendelen, gewerschieten en koningschieten met geweer. Voor meer informatie over deze game kan men het beste de site van het Landjuweel raadplegen. >>>>

Gilde Sint Sebastiaan en Sint Barbara Moergestel.

Gilde Sint Catharina Moergestel.

De VIP-ontvangst wordt verzorgd door studenten van de opleiding Horeca-assistent, gastvrouw, kok of horeca-ondernemer/manager. Dit alles op het landgoed Zonnewende in Moergestel. Zeker zo belangrijk is de logistiek. Hiervoor worden militairen in opleiding ingeschakeld van het onderdeel Genie. Zij worden ingeschakeld bij de aanleg van de infrastructuur van het gildeterrein, zoals bruggebouw, aanleg van wegen etc.

WETENSWAARDIGHEDEN

Er van uitgaande dat het Landjuweel een succes wordt, gaat een deel van de opbrengst naar een goed doel, namelijk de Nederlandse Cystic Fibrosis Stichting. De ziekte Cystic Fibrosis is beter bekend onder de naam 'taaislijmsziekte' en is een chronische ongeneeslijke ziekte. Informatie hierover is te vinden op de website: www.ncfs.nl

Ook handig om te weten: op het gildeterrein is een pinautomaat aanwezig. Voor meer uitgebreide informatie, voor zowel bezoeker als deelnemer, wordt verwezen naar de site van het Landjuweel: www.landjuweel2008.nl Dames en heren, gildezusters- en broeders, tot ziens op het Landjuweel 2008. ■

Het kost maar 5 euro

Het kost maar 5 euro om een advertentie van vier regels in 'De Gildetrom' te plaatsen. De enige voorwaarde is, dat u abonnee bent. U kunt de tekst, maximaal 4 Gildetrom regels, sturen aan: De Gildetrom, Beukdreef 39, 5056 CA Berkel-Enschot. Voeg het geld in contanten er bij. Het onderwerp van de advertentie hoeft niet persé op het gilde betrekking te hebben. Mogelijke onderwerpen o.a. de aandacht vestigen op een activiteit, informatie aanvragen over een bepaald onderwerp, groeten of dankbetuigingen of iets te koop aanbieden.

‘Kleintje Landjuweel’ en ‘Kleurrijke Ontmoeting’

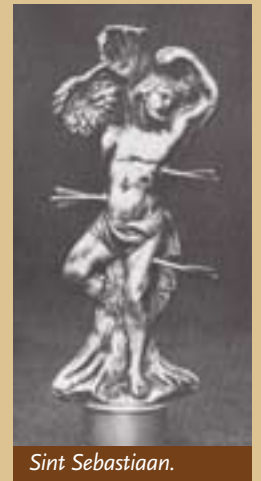
Foto: Jan Stads, Tilburg.

Tijdens het Landjuweel Oisterwijk 2008 vinden op het terrein van het Landjuweel in Moergestel twee bijzondere extra evenementen plaats. Op vrijdag 5 september wordt voor de basisschooljeugd van de gemeente Oisterwijk een ‘Kleintje Landjuweel’ gehouden. Twee dagen later staat een ‘Kleurrijke Ontmoeting’ op het programma. Dit evenement richt zich op een breed publiek dat afkomt op het Landjuweel. Zowel ‘Kleintje Landjuweel’ als ‘Kleurrijke Ontmoeting’ worden georganiseerd door de Moergestelse Stichting WieKentKunst, in nauwe samenwerking met onder andere de Stichting Landjuweel Oisterwijk 2008, het Nederlands Centrum voor Volkscultuur in Utrecht en Erfgoed Brabant. WieKentKunst is een begrip in Moergestel en de regio-Tilburg. De stichting is elf jaar geleden opgericht. Elk jaar organiseert WieKentKunst een groot dorpsfeest. Daarbij wordt uitsluitend gebruik gemaakt van de talenten en de vrijwillige inzet van de inwoners. De stichting bedenkt een thema en dat wordt als het

ware door de dorpingen uitgewerkt en vervolgens gebracht. Dit levert niet alleen uitzonderlijke evenementen op, het versterkt ook de onderlinge samenhang van de 5.800 Moergestelaren. WieKentKunst werd door de Stichting Landjuweel Oisterwijk 2008 uitgenodigd om vanuit deze achtergrond een bijdrage te leveren aan dit grootschalige gilde-evenement. Dit resulteerde in het ‘Kleintje Landjuweel’. Hieraan nemen een dag lang ruim negenhonderd basisschoolleerlingen uit Oisterwijk, Moergestel en Heukelom (gemeente Oisterwijk) deel. Onder leiding van leerkrachten, gildebroeders en andere vrijwilligers maken de kinderen onder meer een gildetrom, een gildevlag en een vogel. Dit is een heel directe en creatieve manier om kinderen kennis te laten maken met de waarden, rituelen en gebruiken van het gilde. De kinderen kunnen vervolgens in de praktijk kennismaken met de echte attributen van het gilde. ‘Kleurrijke Ontmoeting’ is van een geheel andere orde. WieKentKunst heeft herhaalde malen samengewerkt met

het Nederlands Centrum voor Volkscultuur. In het kader van het Landjuweel Oisterwijk 2008 is een grootschalig publieksevenement ontwikkeld. Het komt er op neer dat een deel van de Nederlandse canon (historische feiten die iedereen moet kennen) wordt nagespeeld. Hieruit blijkt dat de Nederlandse cultuur mede is bepaald door de instroom van mensen uit andere landen. Dit proces begon al bij de Romeinen. In het tweede deel van ‘Kleurrijke Ontmoeting’ ervaart de toeschouwer de rituelen en gebruiken van autochtonen en allochtonen omtrent geboorte, huwelijk en dood. Deze sleutelmomenten worden onder meer gebracht in de vorm van speciaal voor dit doel geschreven eenakters. Deze worden uitgevoerd door Brabantse toneelgezelschappen. Migrantengroepen uit Rusland, Turkije en Centraal-Afrika laten hun cultuur zien omtrent de drie thema's. Op een ‘dorpsplein’ worden dansen en presentaties uitgevoerd door de Federatie voor Folkloristische Groepen in Nederland. ■

Bij het aanschouwen van een in 1531 geschilderde groepsportret van een zeventiental in vol ornaat uitgeruste schutters vindt men de drie elementen die kenmerkend zijn voor de middeleeuwse schuttersgilden op het schilderij aanwezig: de schutters als beëdigde beschermers van de stedelijke gemeenschap, het plezier dat de gildebroeders beleefden bij de schietwedstrijden en feestmalen, en het religieuze karakter van de broederschap.

Sint Sebastiaan.

Schuttersgilden in de Noor

Deze facetten komen achtereenvolgens ter sprake, toegespitst op de volgende vragen: welke rol was de schuttersgilden bij de verdediging der stad toebedeeld en welke plaats hebben de gildebroeders in de stedelijke samenleving ingenomen, in het bijzonder in tijden van interne spanningen. Waren de schuttersgilden een betrouwbaar machtsinstrument in handen van de stadsregering? Of moet het accent meer gelegd worden op de oefening in de wapens? Alvorens hierop in te gaan, is het zinvol stil te staan bij de middeleeuwse stad en haar defensie.

De middeleeuwse stad, die zich in de elfde en twaalfde eeuw in West-Europa ontwikkelde, kenmerkt zich door een relatief dichte bebouwing, een marktfunctie, en een bevolking die niet alleen uit agrariërs, maar ook uit kooplieden en handwerkslui bestond. Het meest essentiële kenmerk was echter de collectiviteit. Binnen de omwalling van de stad golden niet de verticale banden tussen de machtigen en minder machtigen, maar horizontale banden tussen gelijke burgers. De stad groeide bovendien uit tot rechtspersoon wat tot uiting kwam in rechtspraak en bestuur en het uitvaardigen van in de stad geldende wetten, welke waren vastgelegd in de door de stadsheer geschonken privileges. Dit had ook gevolgen voor de stedelijke defensie. De taak om de met stadsvrede aangeduide orde, rust en veiligheid binnen de muren te bewaren, rustte op alle burgers die daartoe gebonden waren door de poorters eed. In de begintijd der middeleeuwen was het een voorrecht wapens te mogen bezitten en als lid van de stedelijke gemeenschap in de bres te kunnen springen voor de belangen van de stad. Stedelingen spiegelde zich daarbij aan het ridderideaal: het beschermen van weduwen, wezen en kerk. Het samen optrekken wanneer de alarmklok had geluid en de stedelijke banier als symbool van rechtsmacht onder vrije mensen, naar buiten was gebracht, bevestigde het saamhorigheidsgevoel der burgers. Een ideaal beeld dat aan het einde van de veertiende eeuw danig verbleekt was. Dit blijkt uit toen nauwkeurig geformuleerde regels voor de stadsbewaking en de verdediging, en de boetes op het niet naleven daarvan. Uiteindelijk kochten de burgers deze zwaar drukende plichten zelfs af en stelde de stad van dat geld professionele bewakers en huursoldaten aan.

De collectieve verdedigingsplicht betekende dat alle burgers naar vermogen over wapens dienden te beschikken. Wie bijvoorbeeld omstreeks 1400 voor 100 pond in het schotboek (belastingen) stond ingeschreven, moest voor een complete wapenrusting zorgen. Wie voor 50 pond genoteerd stond, diende over een volledig harnas te beschikken 'dat men mit eren toghen (tonen) mach'. Tegen 1500 werden zij in vijf klassen ingedeeld. De rijksten moesten drie 'pansers', drie 'halve creeften' (een borstharnas, dat alleen de voorzijde van het lichaam bedekte) drie 'hoetscovelen' of 'cragen' en drie 'ijserhoeden' in huis hebben. De burgers hadden niet alleen defensieve wapenrusting in huis, maar ook aanvalswapens. Zo werd het bezit van een voet- of handboog voorgeschreven. In elke woning moest een of meer haakbussen (een vuurwapen) en salpeter aanwezig zijn. Om uitlening en belening te voorkomen werden er wapenschouwen gehouden. De opgelegde verplichting van wapenbezit had uiteraard

ook minder gewenste effecten. Meerdere malen werd er bij kleinere ruzies naar het voorhanden zijnde wapen gegrepen. Met alle gevolgen van dien.

HET ONTSTAAN DER SCHUTTERS GILDEN

Hoewel de verdediging van de stad tot de collectieve verantwoordelijkheid der burgers behoorde, lijkt het alsof een deel van de burgerij zich juist op deze taken ging toelagen:

In de dertiende eeuw verschijnen de eerste schuttersgilden ten tonele, verenigingen van burgers die zich op vrijwillige basis oefenden in het gebruik van pijl en boog.

Hierbij rijst allereerst de vraag waar de benaming schuttersgilde vandaan komt.

De bewaard gebleven Middelnederlandse teksten spreken van scuts, scutten, scutters, scuttengeselschap, scutterie enz., terwijl een enkele maal sprake is van gildebroeders.

In verschillende publicaties over plaatselijke schutterijen heeft de mening postgevat dat de benaming 'schutterij' komt van schutten in de betekenis van beschutten of beschermen.

Ofschoon een begrijpelijke interpretatie wordt het door de meeste etymologen verworpen.

Zij leggen primair verband met het werkwoord schieten. Een scut is iemand die schiet en zich oefent in het schieten. Ook kan in dit verband op de Franse terminologie gewezen worden, waarin de schuttersgilden confréries of compagnies d'archers of d'arbalétriers heten; daarin zijn de Latijnse woorden voor boog en werptuig, arcus en ballista, te herkennen.

De term schuttersgilde wordt in de middeleeuwse teksten vooral in verband met het broederschapkarakter van de schutterij

Schuttersstuk Frans Hals.

Doelkruisboog 17e eeuw.

delijke Nederlanden

gebruikt. De oudste vermeldingen der schuttersgilden, die uit de dertiende eeuw dateren, maken duidelijk dat deze corporaties belangrijk jonger dan de steden zelf zijn. Vroegere vermeldingen van stedelijke schutters wijzen dan niet op een organisatie vorm. Bij bestudering van de bewaard gebleven teksten zullen we er steeds op bedacht moeten zijn dat met schutters niet altijd leden van een schuttersgilde bedoeld worden. Vooral wanneer het om kleinere aantallen gaat is de kans groot dat het hier gaat om bezoldigde soldaten in dienst van de stad, die met schuttersgilden niets uitstaande hebben. De steden Doornik en Sint-Omaars kunnen met een vermelding in 1282 bogen op de oudste ons bekende schuttersgilden. Zij worden op de voet gevolgd door Brugge en Gent. De bakermat der schuttersgilden moet derhalve in Vlaanderen en de omringende vorstendommen gezocht worden, waar omstreeks 1300 vrijwel elke stad een schuttersgilde rijk was. Hun ontstaan kan verklaard worden uit ontwikkelingen op wapentechnisch en politiek gebied. De boog waarmee de leden van de schuttersgilden zich oefenden werd namelijk pas in de dertiende eeuw in militair opzicht een belangrijk wapen, waarmee het voetvolk werd uitgerust. Het hanteren van de boog vereiste echter meer vakmanschap dan de anderen wapens waarmee het voetvolk destijds was uitgerust, zoals lans, piek of zwaard. Er moest worden getraind en de gezamenlijke oefening met de boog leidde tot gemeenschapsvorming. Dit kan naast de corporatieve mentaliteit die toen ook op andere terreinen in de Vlaamse steden

heerste, de aanleiding zijn geweest tot het oprichten van een gilde. Men kan zich afvragen of de stadsbesturen een dergelijke in de wapens geoefende organisatie in hun midden accepteerden. De weg tot erkenning werd vrijgemaakt door de ontwikkeling in de Vlaamse steden waar de ambachten, de organisaties van handwerkers, die zich ook tot militaire organisaties hadden ontwikkeld, zich de politieke macht toe-eigenden. Naar het voorbeeld van de Vlaamse steden ontstonden ook elders schuttersgilden. Het platteland volgde het voorbeeld van de steden en zo is ook in menig dorp een schuttersgilde opgericht.

SCHUTTERS GILDEN VERKRIJGEN RECHTEN

De eerste aanwijzing voor het bestaan van een schuttersgilde in de Noordelijke Nederlanden komt uit Dordrecht, dat in de veertiende eeuw de belangrijkste handelsstad van Holland was. In de stadsrekening over 1326 komt een uitgave post voor van zes kannen wijn en een bedrag in geld voor de koning 'doe men scoet na de Papegay'. Een overtuigend bewijs is deze besteding echter niet, omdat het schieten op de papegaai niet alleen door de schuttersgilden maar ook door anderen beoefend werd. Meer houvast biedt de schenking die hertog Willem van Beieren op 12 december 1351 deed aan het schuttersgilde in Delft uit dank voor de ondervonden steun. In het midden van de veertiende eeuw zijn er ook in andere Noordnederlandse steden schuttersgilden aan te wijzen, en toen in 1394 in Doornik een groot toernooi plaatsvond, waren daar uit de Noordelijke Nederlanden de volgende stedelijke schuttersgilden aanwezig: Utrecht, Den Briel, Gorkum, Schoonhoven, Schiedam, Gouda, Amsterdam, Haarlem, Delft, Heusden, Geertruidenberg, Middelburg, 's-Hertogenbosch (St. Barbara?) en Dordrecht. Uit deze tijd dateren ook de oudste schuttersordonnanties uit de Noordelijke Nederlanden. De schuttersgilden kregen erkenning door de stedelijke overheid, waarbij verkregen rechten werden vastgelegd. In de meeste ordonnanties wordt geen naam van het gilde genoemd en evenmin een aanduiding gegeven over de aard van de door de gildebroeders te hanteren wapens. Gesproken wordt van 'onsen scutten', die moeten beschikken over een boog. Betekent dit dat de oudste schuttersgilden zowel de voetboog als de handboog toe lieten of mag op grond van bevindingen elders afgeleid worden dat de oudste gilden voetbooggilden waren? Een feit is dat uit latere gegevens blijkt dat, als er meer schuttersgilden in een stad waren, de voetbooggilden met sint Joris de oudste rechten hadden. De handboogschutters van Sint Sebastiaan bekleedden duidelijk de tweede rang. Terwijl de voet- en handbooggilden in hun keuze van beschermheilige redelijk eensgezind waren, was dat bij de latere kloveniersgilden niet het geval. Deze met vuurwapens uitgeruste schutters kozen in Haarlem bijvoorbeeld Sint Adriaan, in Gorkum Sint Christoffel, in Tilburg Sint Dionysius en in Dordrecht Sint Bartholomeus als schutspatroon. Deze gilden van kloveniers ontstonden in het eerste kwart van de zestiende eeuw, hoewel het buskruit al van vroeger tijden dateert.

Dit artikel wordt vervolgd in een volgende nummer.

Niet flambert

Op pagina 75 van het derde nummer van De Gildetrom 2007 viel mijn oog in de middelste kolom, onder de tussenkop 'Schietvereniging', met betrekking tot het schieten op de omschrijving "We schieten met een FLAMBERT..."

Zo'n wapen bestaat niet. De juiste spelling luidt FLOBERT. Het bedoelde lichte geweer is genoemd naar de Franse uitvinder en wapenfabrikant Louis-Nicolas Flobert (1818-1897).

Al zijn producten droegen de naam Flobert, zodat er, bijvoorbeeld ook flobertpistolen en zware flobertbuksen (gebruikelijk in Limburg) bestaan. In ons land gaat het veelal om het lichte flobertgeweer. ■

Frans X. van Miert (pr.-functionaris Sint Jorisgilde Berlicum en oud-journalist/uitgever)

"Gildebroeders / Gildezusters worden oud"

Er worden de laatste jaren door verschillende lieden zowel binnen en buiten de gildegemeenschap kreten geslaakt om aan de "goe gemeente" duidelijk te maken dat men zo nodig gildebroeder moet worden en de redenen daarvoor. Toen ik deze tekst op een blaadje binnen kreeg, het werd me ergens in m'n hand gedrukt, dacht ik: 'weer zo'n kreet'. En: 'wat moet ik ermee'. Maar al lezende zag ik in dat deze gildebroeder tijd nog moeite had gespaard om zijn kreet waar te maken, en het was hem gelukt. Hieronder volgt de tekst: Ik ben een trouwe lezer van het gildetijdschrift "De Gildetrom". Bij de rubriek 'In Memoriam' wordt mijn aandacht regelmatig getrokken door de vaak hoge leeftijden van de overledenen. Het is mij niet bekend of de rubriek volledig is. Soms worden er geen leeftijden vermeld maar bv. wel "vijftig jaar gildebroeder". Dit was voor mij aanleiding om eens een leeftijdsschema te maken van de overledenen. Ik heb dit gedaan over de periode 1993 -2006. Het aantal overleden gildebroeders in de volgende leeftijdscategorieën is: Tussen 0 en 30 jaar; 12. Tussen 30 en 40 jaar: 5 en tussen 40 en 50 jaar: 31. Van 50 tot 60 jaar 83. Van 60 tot 70 jaar: 176, en van 70 tot 80 jaar: 277. Van 80 tot 90 jaar: 204 en van 90 tot 100 jaar 70. Boven de 100 jaar stierven zelfs nog vier gildebroeders, waarvan de oudste 107 jaar werd. In het totaal zijn dit er 862, waarvan er 307 onder de 70 jaar stierven, dat is ca 36 %. De grote meerderheid wordt ouder dan 70. De schrijver van dit stukje is pas 78 jaar, er is daarom nog een goede kans dat hij "eindigt" in een categorie hoger. ■

Een al wat oudere gildebroeder.

Vlaamse danslegende tachtig jaar

Dansend door het leven geeft Andrea Sterck al ruim zestig jaar dansles aan gilden

De Vlaamse volksdanswereld, - in het bijzonder de gildedansers -, kan dankbaar terugkijken op ruim zestig jaar danservaring van Andrea Sterck(80). Ze is nog steeds actief als dansleidster bij het Sint Jorisgilde in Malle en Minderhout. Ze getuigt met haar hoge leeftijd van een grote vitaliteit, danskennis en ze verzorgde vele publicaties over de Vlaamse volksdansen. Ze is geboren op 30 maart 1928 in Mechelen en kwam als klein meisje bij de gidsengroep van de scouting in O.L. Vrouw over de Dijle. Als jeugdleider in deze groep behaalde zij in 1948, na een drie jaar durende volksdanscursus, haar eerste diploma. Het ging hierna erg snel met haar ontwikkeling als danslerares. Een gilde uit Weerde was met hun dansgroep de eerste vereniging die een beroep deed op haar technische kennis van het volks- en gildedansen.

Ze studeerde aan de Sociale Hogeschool te Brussel Volksopleiding, en kwam hierdoor in contact met Jozef Eernalsteen, die later opperhoofdman van de Hoge Gildenraad der Kempen zou worden. Deze wist de eerste opperhoofdman Van Ostayen uit Brecht te overtuigen van haar kennis over de volkscultuur en deze vroeg Andrea Sterck in 1957 plaats te willen nemen in de keurraad van het gildewezen. De oprichting van de Hoge Gildenraad der Kempen in 1952 was de ideale voedingsbodem om folklore, tradities en volkskunst te promoten. De contacten met verschillende mensen op het gebied van de volkskunde inspireerde haar het Kempense dansgebeuren en volkskunst definitief op de kaart te zetten. De Kempische gilden deden

intussen een massaal beroep op de kennis van Andrea Sterck om hun dansrepertoire uit te breiden of bij te stellen. Naast haar werk in België, was ze een veel gevraagde gastdocente in Nederland, Duitsland en Frankrijk. Waren er in de jaren vijftig van de vorige eeuw maar een achttal dansende gilden in de Kempen, in de periode tot 1986 groeide dit aantal uit naar negenen-twintig. Zij verzorgen nog jaarlijks tijdens het groot gildefeest een dansoptreden.

Andrea Sterck zat tweeënveertig jaar bij de keurraad, of anders gezegd jury van de Hoge Gildenraad (1957-1999). In mei 1978 werd zij vereerd met de gouden "Orde van de Papegaaï".

Andrea Sterck, de dame van de volksdans, verdient dan ook alle lof. De vele activiteiten die haar wekelijks bezighouden zorgen er voor dat ze zich nog erg jong voelt. Moge haar dit nog lang gegeven zijn. ■

Jan Oostvogels, erehoofdman Sint-Sebastiaansgilde Vlimmeren; erevoorzitter heemkundige kring De Vlierbes Beerse - Vlimmeren.

Tijdens de jaarvergadering van de Kring Kwartier van Oirschot is een inleiding gehouden door twee vertegenwoordigers van het politiekorps Brabant Zuidoost over de Circulaire Wapens en Munitie.

Voor de gilden heeft deze circulaire veel veranderingen met zich meegebracht. Zo moet elke regelmatige schutter over een KNSA licentie beschikken. De Vereniging Brabantse Gildeschutters is in het leven geroepen om de belangen van de gildeschutters binnen de KNSA te behartigen.

Ook uitvoering van deze circulaire heeft consequenties voor de gilden. In dit artikel worden de belangrijkste punten voor het voetlicht gebracht.

Circulaire Wapens en Munitie

- In de circulaire Wapens en Munitie zijn richtlijnen vastgelegd om het gebruik en bezit van wapens in Nederland beter te regelen. De circulaire wordt door alle zesentwintig politiekorpsen uitgevoerd en dient uniforme handhaving van de wetgeving te bevorderen. De heren, Frank en Martien van der Heijden spraken namens het korps Brabant Zuidoost. Zij merkten op dat andere korpsen in sommige gevallen verschillend handhaven. De korpschefs hebben namelijk, binnen de beleidsvrije ruimte die de circulaire biedt, de autonome bevoegdheid om in bepaalde gevallen afwijkend te beslissen. Van een verlofhouder wordt verwacht dat hij in principe wetgevingen stipt naleeft. Dus niet alleen de Wet wapens en munitie. Het plegen van misdrijven, waaronder ook bijv. het rijden onder invloed, doorrijding na aanrijding of het plegen van een ander misdrijf zoals mishandeling, diefstal etc. zal in beginsel intrekking/weigering van uw verlof tot gevolg hebben. Meer hierover kunt u lezen in de Circulaire Wapens en Munitie, Bijzonder deel B, paragraaf 1. "Geen vrees voor misbruik".
- Vuurwapens (categorie 3) moeten opgeborgen worden in een speciale kluis die voldoet aan de wettelijk gestelde eisen. Zie paragraaf 8 van Bijzonder deel B van de Circulaire. Onderdeel 8.1 luidt: 8.1 Deugdelijke bergplaats "Als een deugdelijke bergplaats voor wapens en /of munitie wordt uitsluitend aangemerkt een speciaal voor de opslag van wapens vervaardigde wapenkast/ wapenkluis of een andere kluis die qua uitvoering en inbraakwerendheid daarmee kan worden gelijkgesteld. Een kluis dient deugdelijk te worden verankerd in de vloer of de muur van het gebouw tenzij de kluis van een dusdanig gewicht is dat het zo goed als uitgesloten is dat de kluis bij een inbraak kan worden meegenomen."
- Schutters kunnen pas over een verlof beschikken als men achttien jaar of ouder is.
- Vuurwapens mogen, zonder toestemming van de korpschef, niet "onverpakt" gedragen worden op de openbare weg. Uitgangspunt is dat het vuurwapen niet direct te gebruiken mag zijn. Ook voor kruisbogen geldt dat ze deugdelijk verpakt moeten zijn, bijvoorbeeld in een foedraal. Dat wil zeggen dat tijdens de optocht, zonder deze toestemming, de wapens niet meegevoerd mogen worden.
- Ten alle tijden is het verboden om vuurwapens onbeheerd te laten. Tijdens een gildefeest mogen de geweren dus ook niet in de kofferruimte van een auto gelegd worden als de eigenaar zich elders bevindt.
- Het niet volgen van de richtlijnen kan leiden tot het intrekken van het wapenverlof.
- Voor de regio Brabant Zuidoost zijn formulieren (digitaal beschikbaar) ontwikkeld om te komen tot een standaardisatie van de aanvragen voor het dragen van wapens en de richtlijnen die onderdeel uitmaken van de evenementenvergunning die door de gemeente, in samenwerking met openbare diensten, wordt afgegeven. In de evenementenvergunning worden ook zaken zoals het gebruik van kogelvangers en de milieuvergunning opgenomen. Het organiserende gilde moet over deze vergunning beschikken en moeten ook toestemming aanvragen om wapens te mogen dragen tijdens het evenement en in de optocht. Zo zullen er eisen gesteld worden ten aanzien van een bergplaats voor de vuurwapens in de vorm van, bij voorbeeld, een bewaakte en afsluitbare container. Zo zal ook het gebruik van goedgekeurde en beproefde kogelvangers verplicht gesteld worden.
- Ook wordt er op gewezen dat de gilden de verplichting hebben om alle schutters te registreren, ook tijdens gildefeesten.
- Kruisbogen vallen onder de categorie IV wapens. Het is vrij om zo'n wapen te bezitten als, bij het vervoer, het wapen maar deugdelijk is opgeborgen. Het op de openbare weg of op een publiekstoegankelijke plaats onverpakt bij zich dragen van een categorie IV wapen is strafbaar. Ook bij de kruisbogen heeft men geconstateerd dat deze nogal eens onbeheerd en/of onverpakt op de locatie werden aangetroffen.
- De richtlijnen in de huidige circulaire zullen in 2009 mogelijk weer aangepast worden.
- Het korps Brabant Zuidoost, waaronder een groot aantal van onze gilden valt, probeert, binnen de wettelijke richtlijnen, om zo weinig mogelijk afbreuk te doen aan de tradities van de gilden. ■

*Jan van Gelooven,
auteur en notulist betreffende kringvergadering.*

Gildebroeder zonder grenzen

Toeziende deken Henk Schoenmakers van het Sint Mauritiusgilde uit Goirle, ging op 18 maart 2008 als vrijwilliger, met een zelf aangeschafte en ingerichte auto vanaf de Waalse Kaai naar Banjul in Afrika. Het is de eerste groep met tien teams van de Antwerpen Banjul Challenge 2008, voor een rit van 7200 km door zeven landen (Nederland niet meegerekend) via Dakar naar Banjul, de hoofdstad van Gambia. De tocht duurde ongeveer twintig dagen. De doelstelling van deze tocht was, het verlenen van financiële en materiële steun aan humanitaire projecten in Gambia, door het organiseren van challenges, met auto's en motoren. De challenge is een uitdaging om met een normale niet geprepareerde auto of motor, in de voetsporen te treden van de echte Dakar Rally. Hierbij gaat het om een goed bruikbare auto af te leveren in Gambia.

De voertuigen worden in principe geveild voor het door de rijders gekozen goede doel in Gambia. Henk Schoenmakers reed samen met zijn neef Cees Vromans uit Poppel als teamgenoot in een Mitsubishi - Pajero Long Body (ambulance) auto met de naam "De Botermenekes" bestemd voor het Medical Center Jambour Village. De hele reis inclusief auto, papieren, brandstof, onderhoud, retourvlucht etc. moesten zij zelf bekostigen, maar enkele gildebroeders van Mauritiusgilde gingen hem sponsoren. Ook werden er goederen verzameld, zodat de wagens goed gevuld waren met bruikbare spullen. Dit alles en nog veel meer vindt je op de website, antwerpenbanjul.com.

(Kijk ook even bij de deelnemers, dan naar 506).

Wij hopen dat Henk Schoenmakers een goede reis heeft gehad, en weer behouden thuis is aangekomen. ■

Klaar voor vertrek.

Verbroedering Tilburgse gilden

Maarten Letschert reikt het Letschertschild uit.

Op zondag 6 april 2008 werd de traditionele verbroedering gehouden van de gilden Sint Joris, Sint Sebastiaan en Sint Dionysius uit Tilburg. Bij deze verbroedering, georganiseerd door het dit jaar koningschietende gilde Sint Dionysius, strijden drietallen, van elk gilde een lid, om prijzen. Hoewel er om elk punt werd gestreden, was de verbroedering het belangrijkste onderdeel van de dag. Het is daarom dat iedere deelnemer als winnaar beschouwd wordt. De individuele prijzen, de beste schutter op vreemd wapen, werd bij Sint Joris behaald door Frank Schaapsmeerder. Bij Sint Sebastiaan was Theo de Jong de gelukkige terwijl bij Sint Dionysius Gerard van Gils de meest vaste hand had. Het koningskruis ging naar Thijn Langenberg (Sint Joris). Fred Scheffer (Sint Sebastiaan) won dit jaar het Letschertschild, een prijs destijds beschikbaar gesteld door burgemeester en opperdeken Letschert voor de schutter die het gemiddelde van alle schutters het best benadert. Namens de winnaar ontving de hoofdmans van Sint Sebastiaan het schild uit handen van de zoon van de inmiddels overleden schenker. ■

Kringbestuur Kwartier van Oirschot over de grenzen

Het kringbestuur van Kwartier van Oirschot heeft in het weekend van 8 en 9 maart 2008 een bezoek gebracht aan een van de monumenten van het Vlaamse Land, namelijk Brugge. Een stad met een rijke traditie waar jaarlijks honderduizende toeristen zich vergapen aan de getuigen van het rijke verleden van deze stad. Natuurlijk hadden de schitterende doelen van het Sint Joris- en het Sint Sebastiaangilde bijzondere belangstelling bij de kringbestuurders. Op enthousiaste wijze werd door de archivaris van het Sint Jorisgilde verteld over het rijke verleden van Brugge, haar verval en haar wederopstanding, een geschiedenis die verweven is met die van het gilde. In de roemruchte Guldensporenslag speelden twee Brugse volkshelden een belangrijke rol, daarbij ondersteund door de volksmilitie bestaande uit leden van de Brugse gilden.

Het prachtige gildehuis van Sint Joris, aan de rand van de binnenstad, getuigt nog van een roemrijk verleden ook al zijn vele schatten verloren gegaan in de Franse tijd. Het Sint Sebastiaangilde mag zich vereren met ereleden vanuit het Belgische en Britse koningshuis, die vele kunstschat-

ten aan het gilde hebben nagelaten. Dit Sint Sebastiaangilde heeft een dusdanig ledental, dat er momenteel een ledenstop is. En dat is iets wat, zeker voor een stadsgilde, een unicum genoemd mag worden.

Een bezoek aan beide gildehuizen is zeker aan te raden als men een cultureel uitstapje in combinatie wil brengen met een stuk historie. Uiteraard werd door de kringbestuursleden en hun echtgenoten kennis gemaakt met de voortreffelijke Belgische keuken en de producten van de gerstenatcultuur. ■

Kruisbogen in de doelen van het Sint Jorisgilde te Brugge.

Vijfentwintig jaar bestuursfunctie

Tijdens de patroonsdag van het Sint Sebastiaangilde Hilvarenbeek op 22 januari 2008 werd gildebroeder Dré Michels door het kringbestuur, in de persoon van voorzitter Jan van Riel gehuldigd en onderscheiden voor zijn vijfentwintigjarig bestuurslidmaatschap. Dré is sinds 1969 lid van het gilde en er altijd zeer bij betrokken geweest. Zo heeft hij tijdens de bouw van het nieuwe gildehuis aan de Roodloop in Hilvarenbeek ook zeker zijn 'steentje' bijgedragen. Zijn bestuursfunctie begon in 1983 als dekenschrijver en in 2000 vervulde hij de functie van dekenschatbewaarder. In januari 2008 heeft Dré zijn bestuursfunctie overgedragen aan Bert van Spreuwel. Dré blijft wel actief binnen het gilde, door zijn zitting in de commissie onderhoud en beheer van het gildehuis en natuurlijk als actief handboogschutter. ■

Een kringonderscheiding voor Dré Michels.

Aftredend hoofdman koninklijk onderscheiden

Toon van Overdijk.

Tijdens de teerdag van gilde Sint Sebastiaan Oirschot op maandag 23 januari 2008 werd het afscheid gevierd van hoofdman Toon van Overdijk. De hoofdman, gildebroeder vanaf 1981, was in functie sinds 1991 en had in 2007 aangegeven dat hij terug wilde treden, om zo plaats te maken voor een nieuw gezicht in de overheid. Tijdens een feestelijke bijeenkomst werd de hoofdman diverse malen verrast. Hoofdmansdeken Wim van den Biggelaar sprak lovende woorden over de manier waarop het gilde door Toon was geleid en wees

op de vele initiatieven van de hoofdman. Zo was hij een drijvende kracht achter het enige jaren geleden gerealiseerde Oirschotse gildemonument en het grootse gildefeest van Sint Sebastiaan in 2006. Namens het gilde mocht de hoofdmansdeken een geschilderd portret van de hoofdman in vol ornaat aanbieden.

Ook werd de hoofdman door de vergadering benoemd tot erelid. Daarop volgde een kringonderscheiding uit handen van kringvoorzitter Van Riel. Tenslotte kwam de grootste verrassing: eredeken burgemeester Severijns kwam aan het einde van zijn toespraak met de boodschap dat Toon voor zijn maatschappelijke verdiensten in en buiten het gilde een koninklijke onderscheiding mocht ontvangen. Hoofdman van Overdijk werd benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. Hoofdmansdeken Wim van den Biggelaar zal in 2008 optreden als waarnemend hoofdman, totdat een nieuwe hoofdman is gekozen. ■

Kringonderscheiding voor hoofdman

Op de statiedag van het gilde St. Sebastiaan & Barbara uit Moergestel op zaterdag 19 januari 2008, mocht Jan van Rooij de kringonderscheiding voor zijn veertigjarig gildejubiläum in ontvangst nemen. Deze onderscheiding werd hem overhandigd tijdens de feestelijke ledenvergadering door de kringvoorzitter van het Kwartier van Oirschot, Jan van Riel. Hoofdman Jan van Rooij kan terugzien op een enorme staat van dienst voor het gilde. Veertig jaar geleden trad hij als tamboer toe tot het gilde, mede vanwege zijn muzikale achtergrond als accordeonist. Met succes, want nog heden ten dage verzorgt Jan van Rooij de opleiding van nieuwe tamboers. Maar bij het tamboerschap is het echter niet gebleven, Jan was (en is) ook een verdienstelijke boogschutter. Tot twee maal toe werd Jan koning en wel in de periodes 1978 - 1980 en 1988 - 1992. Vooral zijn bestuurlijke kwaliteiten waren ook onmiskenbaar. Gedurende een periode van twaalf jaar en wel van 1984 tot 1996 was Jan schatbewaarder en sindsdien is hij hoofdman. Terecht werd Jan van Rooij daarom op deze statiedag, het jaar waarin het gilde Sint Sebastiaan & Barbara haar 575-jarige jubileum viert, in zonnetje gezet. Maar niet alleen

de kringvoorzitter, ook wethouder Joost Wagemakers feliciteerde Jan van Rooij namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oisterwijk. ■

Jan van Rooij krijgt de kringonderscheiding opgespeld.

Jubilerende gilde Moergestel viert op bijzondere wijze statiedag

Vanwege haar 575-jarige jubileum is het voor het gilde een bijzondere Statiedag geworden. De weergoden waren het gilde echter niet gunstig gezind. Regen en wind teisterden de gildebroeders- en zusters op die zaterdagmorgen van 19 januari 2008, toen zij zowel de keizer als de koning moest gaan afhaken. Bij koning Frank Derksen werd het traditionele worstenbroodje en brandewijn genuttigd, alvorens men optrok naar de kerk van Sint Jans Onthoofding. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oisterwijk werd vertegenwoordigd door wethouder Joost Wagemakers.

Het hoogtepunt van deze dag was een bezoek aan het Noordbrabants museum in 's-Hertogenbosch, voor het brengen van een eerbetoon aan de patroonheilige Sint Sebastiaan, welke daar is tentoongesteld. Met een volle bus ging het gilde naar 's-Hertogenbosch, waar het zich met slaande trom vanaf de Parade naar het museum begaf, het voormalige Gouvernementshuis. Daar werd op het voorterrein een vendelgroet gebracht. Het beeld van Sint Sebastiaan, eigendom van het gilde Sint Sebastiaan & Barbara, is in bruikleen gegeven aan dit museum. Het staat op een prominente plaats bij een vaste tentoonstelling. Het gilde werd namens de directie verwelkomd door mevrouw Carpentier. Het beeldje dateert uit ongeveer 1500 en is naar alle waarschijnlijkheid gesneden door een van de leerlingen van de bekende beeldhouwer, Meester van Coudewater uit de late middeleeuwen. Het is volgens mevrouw Carpentier een bijzonder kostbaar beeld, niet gesneden uit voor deze periode gebruikelijk eikenhout, maar uit notenhout. Het gilde werd in de gelegenheid gesteld het unieke beeld uitgebreid te bewonderen. Ook kon het onder meer de tentoonstelling 'Wauw' bezoeken, dat gaat over de jaren zeventig, waarin de maatschappij van toen fragmenteerde

in uiteenlopende 'culturen' die vaak ver van elkaar af stonden. Het was een tijd waarin veel gebeurde dat zijn stempel drukte op de daarop volgende decennia. De oudere gildebroeders en zusters konden hierbij nostalgische herinneringen ophalen. De statiedag werd in het gildehuis afgesloten met een traditionele teeravond met een uitgebreide barbecue. Ook werd volgens oud gebruik, op een 'ludieke' wijze, 't Verrèke bij opbod verkocht onder deskundige leiding van veilingmeester Jan Timmermans. ■

Vendelgroet voor het Noordbrabants museum.

Jubilarissen in Casteren

Tijdens de jaarlijkse teerdag van het gilde Sint Willibrordus uit Casteren op 9 november 2007, werden twee gildebroeders in de bloemetjes gezet. Jan Verbaant kreeg de kringonderscheiding voor zijn veertigjarige lidmaatschap. Wim van Rijthoven werd ook onderscheiden bij gelegenheid van zijn vijftigjarige lidmaatschap. Naast dekenschrijver is Wim van Rijthoven ook vele jaren hoofdman geweest. ■

Jan Verbaant.

Wim van Rijthoven.

GOUD EN ZILVERSMEDERIJ

de edelsmidse v.o.f.

Sniederslaan 17a, 5531 EG Bladel
Telefoon (0497) 38 79 36

**Het adres voor het
vervaardigen en ontwerpen
van al uw gildezilver**

Een smaragden jubilaris in Tongelre

Het is weer een hele tijd geleden, 1983, dat het Sint Catharinagilde een smaragden gildebroeder in hun midden had. Op de teerdag van 2007 was het Jan Kemps die de vijfenvijftig jaar vol maakte. Hij verdiende in die tijd zijn sporen met het vendelen en werd hiervoor in 1991 gepromoveerd tot vaandrig. Hem werd namens het gilde een cadeaubon aangeboden. Nadat de feestvreugde wat was geluwd, werd een zilveren gildebroeder gehuldigd. Harrie Grijseels. Harrie is een gildebroeder die het rustig aandoet en als sjerpenist zijn gildedagen slijt. Maar die rust is over als hij op zijn motor klimt en het gas opendraait. In zijn werkzame leven is hij CNC-draaier. Hem werd de zilveren 'gildebroeder' opgespeld en kreeg hierbij twee gegraveerde wijnglazen, zodat hij thuis nog eens kon nagenieten. ■

Huldiging Harrie Grijseels.

Patroonsdag in Heeze

Zaterdag 26 april 2008 vierde het Sint Jorisgilde Heeze haar patroonsdag. Op deze dag werd Piet van Eert gehuldigd met zijn zestigjarige lidmaatschap. Het Sint Jorisgilde schonk hem een zilveren schild. Van Kring Kempenland ontving hij de gouden rozet. Piet heeft zich bij het gilde verdienstelijk gemaakt als tamboer, dekenschrijver, secretaris, verzorger van het gildezilver en archivaris. ■

Piet van Eert met zilveren schild en kringonderscheiding.

Koninklijke onderscheiding in Heeze

Tijdens de patroonsdag van 26 april 2008 stond het gilde uit Heeze nog een verrassing te wachten. Rens Guitjens werd namelijk koninklijk onderscheiden. Hij werd benoemd tot lid van Oranje Nassau.

Rens Guitjens.

De versierselen werden hem opgespeld door burgemeester Paul Verhoeven van de gemeente Heeze-Leende. Rens viel de eer te beurt voor zijn vele verdiensten bij het Sint Jorisgilde, alsmede voor de schietcommissie van Kring Kempenland. De burgemeester memoreerde ook zijn verdiensten voor de vele andere maatschappelijke activiteiten. Hij is zeer nauw betrokken bij activiteiten zowel in Heeze-Leende als landelijk. ■

Gouden kringonderscheiding met rozet voor zestigjarige jubilaris

Het Sint Sebastiaangilde Borkel vierde op 8 maart 2008 haar jaarlijkse patroonsfeest. Na een tocht door het dorp ging pastoor A. Haasen voor in een dienst in de St. Servatiuskerk. Hierna volgde op het plein voor de kerk een vendeldemonstratie en trok het gilde vervolgens in optocht naar het schietterrein, waar het gildelokaal staat. Daar werd een jubilaris gehuldigd voor haar zestigjarige jubileum. Het was Nellie Rijkers-van Rijbroek die werd onderscheiden door de kringvoorzitter Jan Schrurs. Ze kreeg het gouden medaillon met rozet. Uit handen van burgemeester Ederveen met echtgenote, en de wethouders Mart Wijnen en Egbert Buiter, kreeg ze een ingelijste geografische kaart van Borkel en Schaft uit 1867. Ook door de hoofdman van het gilde werd ze onderscheiden. De jubilaris is 85 jaar oud. Haar man, Kees Rijkers die zevenendertig jaar bij het gilde was, is in 1985 overleden. 's Avonds kwam het gilde opnieuw bij elkaar voor de jaarvergadering, met als belangrijkste punt de bestuursverkiezingen. Harrie Rijkers, tweede hoofdman, werd voor een periode van drie jaar herkozen. Truus van de Ven, dekenschatbewaarder (penningmeester), werd ook voor een periode van drie jaar herkozen. ■

Nellie Rijkers-van Rijbroek met het koningspaar Frits en Jose van Asten.

Platina bruidspaar bij Sint Hubertusgilde Liessel

Op 15 februari 2008 vierde het erelid en oudste gildebroeder Lenard Giesbers (94) en zijn vrouw Hanna Mennen hun zeventigjarig huwelijk. Lenard en Hanna werden samen met de familie door het gilde bij verzorgingshuis "De Nieuwe Erven" opgehaald en in optocht naar de kerk begeleid, waar ter ere van dit platina huwelijk een gildemis opgedragen werd. Deze werd opgeluisterd door het gildekoor van de vier Deurnese gilden. Na afloop van de mis werden Lenard en Hanna in de kerk door alle aanwezige leden van het gilde gefeliciteerd. Hoofdman Willy Rijnders sprak veel lovende woorden voor al wat Lenard in zijn 72-jarig lidmaatschap voor het gilde gedaan heeft. Na het aanbieden van cadeau's kreeg het platina paar buiten op het zeer koude kerkplein de vendelgroet. ■

Lenard en Hanna Giesbers met familie en het koningspaar bij het in ontvangst nemen van de vendelgroet.

Teerdag bij Gilde van Sint Antonius Abt Lierop

De teerdag van 2008 begon met een eucharistieviering voorgedaan door gildepastor pastor Jan Zwirs, waarna de gildebroeders en -zusters naar het gildehuis gingen voor de jaarvergadering. Na het doornemen van het jaarverslag en de financiën, de bespreking en goedkeuring van het programma voor 2008, werd de vergadering onderbroken voor een speciaal moment. Op voordracht van de overheid werd Harrie Berkers benoemd tot Erebroeder in Groen. (zie apart kadertje) Frans Verhoeven werd gekozen als gildelid van 2007. Frans, niet geüniformeerd, is een trouwe medewerker bij de oudijzer-, geraniumactie, kienen en veel overige klussen. Frans van de Ven, Wzn volgt Mies Sijbers op als lid in de beheersgroep "de Roovere". Mies gaat het wat rustiger aan doen. Hij blijft zich wel inzetten voor de Mariakapel. De aftredende overheidsleden Jos van Lieshout en Ronny Thijs werden herkozen.

De zes zilveren jubilarissen.

Een grote nieuwe groepsfoto van het 'voltallige' gilde werd aangeboden aan de uitbater van het gildehuis, Ad de Groot.

Tijdens het feest werden zeven gildebroeders gehuldigd vanwege hun vijftienvigjarig lidmaatschap: Peter van Bussel, Harrie van Horik, Frits van Lieshout, Jos van Lieshout, Rob van Seggelen en Wiljo van Seggelen. Wim Verberne, ook vijftienvig jaar lid kon door omstandigheden niet aanwezig zijn. Hem zijn de versierselen, behorende bij dit jubileum, thuis uitgereikt. Drie van de jubilerende gildebroeders zijn geüniformeerd, vier niet. Het mag hier wel geschreven worden dat elke jubilaris, geüniformeerd of niet, jaarlijks meerdere keren actief zijn bij de verschillende activiteiten en acties van het gilde. Dit is de kracht van het familiegilde, iedereen draagt zijn steentje op zijn manier bij. ■

Europese vlag in top

De vijf Laarbeekse gilden waren met een fikse delegatie aanwezig, toen Europarlementariër Toine Manders op maandag 17 maart 2008 een exemplaar van de Europese vlag kwam aanbieden. Burgemeester Hans Gilissen benadrukte dat 'wij allemaal Europeanen zijn, met behoud van onze plaatselijke identiteit'. Manders zei dat de kleurrijkdom van de gilden een mooie afspiegeling is van de multiculturaliteit van Europa. Hoewel de Europese vlag geen officiële status heeft, vastgelegd in een verdrag, werd ze toch fier gehesen tussen het dundoek van de gemeente Laarbeek en de Nederlandse driekleur. ■

De Laarbeekse gilden bijeen na het hijsen van de vlaggen.

Gilde Sint Agatha Boekel vormde een erehaag voor H.K.H. prinses Máxima

Op 28 maart 2008 werd het zorgcentrum Sint Petrus in Boekel officieel geopend door H.K.H. prinses Máxima. Hier was een belangrijke taak weggelegd voor het gilde. Zij werd hoogstpersoonlijk door de burgemeester van Boekel, de heer Driek van de Vondervoort, verzocht een erehaag te vormen voor de prinses. Het gilde moest geruime tijd, voordat de prinses aankwam, de plaats innemen langs het laantje dat van de Burgtstraat richting ingang van het zorgcentrum loopt. Om kwart voor elf precies arriveerde prinses Máxima in Boekel. Het ontvangstcomité, waaronder commissaris van de koningin Hanja Majj-Weggen, stond klaar om haar hartelijk te ontvangen. Tijdens de wandeling door het laantje vond een kort gesprek plaats tussen prinses Máxima en het koningspaar van het gilde, Martien en Jeanne Kohlmann. Nadat hare koninklijke hoogheid met haar gevolg het zorgcentrum binnen was gegaan, trok het gilde zich terug in het Sint Luciazaaltje voor een kop koffie of thee. Hier werden ze nog eens getraakteerd op een lekker stuk vlaai. Daarna moest het gilde zich weer opstellen langs het laantje. Gelukkig was het weer het gilde goed gezind, want het programma van de prinses liep toch nog vijftientig minuten uit. Teruglopend naar haar auto schudde prinses Máxima enkele gildebroeders en -zusters nog hartelijk de hand. Deze ontmoeting met de prinses was voor het gilde Sint Agatha een hele eer. En op de vraag van onze gildeheer wat prinses Máxima van het gilde vond, zei de prinses spontaan en welgemeend: "heel mooi". ■

Prinses Maxima schudt de handen van enkele gildebroeders.

Harrie Berkers Erebroeder in Groen

Tijdens het tweede onderdeel van de jaarvergadering op de teerdag van 2008, is Harrie Berkers voor zijn vele verdiensten benoemd tot Erebroeder in Groen. Deze hoge onderscheiding is zeldzaam. Harrie is de zesde gildebroeder die deze onderscheiding mocht ontvangen. Harrie is lid vanaf 1968, veertig jaar vendelier, waarvan twintig jaar voordraaier en ook nog eens vijftientig jaar overheidslid. Zijn hoofdfunctie is dekenbode en hij is ook verantwoordelijk voor het kienen; was medeoprichter van de stichting Kringdag Peelland 2005. Haalt contributie op, is medeorganisator van de jaarlijkse kaartavond. Vertegenwoordigt het gilde tijdens recepties en uitvaarten van

Harrie Berkers ontvangt de oorkonde behorende bij zijn benoeming.

Peellandse gildebroeders- en zusters. Naast dit alles is hij assistent vendelinstructeur en geweeschutter en als hij dan toch op schietterrein "De "Roovere" is neemt hij het onderhoud van het schietterrein mee. Harrie was koning van 1988-1990 en Gildebroeder van het jaar in 2003. ■

Bijzonder gildelid Sint Lambertus.

Het Someren-Eindse gilde heeft gildezuster Cafradin op haar ledenlijst staan. Zij is zestien jaar oud, heeft Duits trakener bloed en ze is een meter twee en zestig groot, gemeten vanaf de grond tot aan de schofthoogte (voor aan de manen). Twee van de zeven nakomelingen zijn in de topsport van de dressuur beland. Een van de nakomelingen staat in België en zit ook in de dressuursport. Jullie begrijpen het natuurlijk al, het is het paard van de standaardruiter Jan Thijs. Wegens plaatsgebrek en omdat de standaardruiter niet de mogelijkheid heeft het paard in conditie te houden, heeft de overheid van het gilde de keuze gemaakt om het paard in eigendom te nemen. Het moest anders verkocht worden of in het allerergste geval naar het...

Het paard staat nu op haar oude dag gestald bij de familie Huijers en de wei is vlak achter de Lambertusgedachteniskapel, mooier kan het niet. Het wordt nu in conditie gehouden door ruiters en bij gildedagen staat het netjes gereed voor deelname aan optocht en wedstrijden. ■

Alweer een onderscheiding voor Mies Sijbers

Mies Sijbers met zijn onderscheidingen.

Op zaterdag 1 maart 2008 heeft tijdens de algemene jaarvergadering van de Bond van Schuttersgilden Kring Peelland Mies Sijbers (Gilde Sint Antonius Abt Lierop) afscheid genomen van het kringbestuur. De huidige vice-voorzitter was regulair aftredend maar niet herkiesbaar. Binnen het kringbestuur heeft Mies van 1990 tot 2008 diverse functies bekleed. Hij was vice-voorzitter (1992-1996 en 2002-2008); voorzitter (1996-2002);

kringafgevaardigde van de NBFS (1994-2008) waarvan vijf jaar vice-voorzitter (1997-2002); regioafgevaardigde van de EGS, Regio III (1997-2003). Verder was Mies Sijbers lid van het Interfederaal Overlegorgaan

van de NBFS – GFS (Gelderse Schutters Federatie van Schuttersgilden Sint Hubertus) – OLS (Oud-Limburgse Schuttersfederatie) (1997-2002). Kringvoorzitter Loek Swinkels dankte de scheidende kringbestuurder voor zijn jarenlange inzet als bestuurder en werd onder luid applaus benoemd tot erelid van Kring Peelland. Mies blijft als adviseur bij de kring betrokken. Dit was niet de eerste onderscheiding die de gildebroeder ontving. Hieraan gingen vooraf: een gemeentelijke onderscheiding (1990), de gilde onderscheiding Erebroeder in Groen (1997), koninklijke onderscheiding (1997), zilveren schild EGS 2001, zilveren schild NBFS (2002) en in 2006 werd hij in Bernheze door Zijne Koninklijke en Keizerlijke Hoogheid Aartshertog Dr. Otto von Habsburg tot ridder geslagen in de Ridderorde van de Heilige Sebastianus Europa. ■

Sint Willibrordusgilde Bakel luistert Pausmis op

Het Sint Willibrordusgilde uit Bakel was door de pauselijke nuntius uitgenodigd om de Pausmis, ter gelegenheid van de derde verjaardag van de pauskeuze van Benedictus XVI, op te vrolijken.

In een volle Sint Jacob de Meerderekerk waren alle bisschoppen van Nederland, evenals emeritus kardinaal Simonis, en vele genodigden uit binnen en buitenland aanwezig. Het was een ruim anderhalf uur durende mis met alles er op en er aan. Na de dienst trok het gilde te voet door Den Haag naar de nuntiatuur waar de vendelgroet werd gebracht aan de nuntius en de bisschoppen. Ieder gildelid kreeg na afloop een rozenkrans aangeboden en in een bijgebouw waren broodjes en koffie voor de gildeleden en hun partners. Ook pastoor Wester en broeder Jozef, kringvoorzitter Loek Swinkels met echtgenote en onze bescherm-

vrouw Nelleke Koppens waren bij het gezelschap aanwezig. Het was alleen jammer dat het gilde tijdens de viering de gebruikelijke rit, zoals het zwaaien met het hoofdvaandel tijdens de consecratie en het offeren op de trom, niet mocht uitvoeren. Dat was niet toegestaan, dit tot groot verdriet van de nuntius zoals later zou blijken. Loek Swinkels beloofde dit item ter tafel te brengen op een van de federatievergaderingen. Laat dit een waarschuwing zijn voor de gilden die hierna komen. Dat ze zich niet laten afschepen met een wat 'folkloristisch gedoe', maar er op aandringen dat hun eigen gebruiken worden toegelaten tijdens de dienst. Via Scheveningen en Zeeland, voor het nuttigen van een goed verzorgde maaltijd, keerden wij huiswaarts en konden wij terug zien op een toch wel zeer geslaagde en mooie dag. ■

De prelaten nemen de vendelgroet in ontvangst.

Rectificatie

Door een ongelukje is in het vorige nummer op de jeugdpagina een deel van de foto weggevallen. In plaats van vijf waren er maar vier jeugdleden te zien. Onze excuses hiervoor. De foto wordt hierbij opnieuw geplaatst, maar nu voltallig! ■

De vijf nieuwe jeugdleden in Vorstenbosch.

Presentatie nieuwe koning

Tijdens de statiedag van Gilde Sint Hubertus in Loon op Zand, wordt eens in de drie jaar traditioneel het koningschieten georganiseerd.

De staande koning Piet Havermans moest zijn titel verdedigen en schonk als dank en ter ere van zijn driejarige koningschap een prachtig zilveren schild aan de hoofdman, die er letterlijk verguld mee was.

Burgemeester mevrouw Van Hoek, die als officiële genodigde aanwezig was, had het er goed naar haar zin. Ze bleek ook nog over andere kwaliteiten te beschikken dan het

bestuurlijke. Na 352 schoten kwam de houten vogel naar beneden.

In de spannende strijd die hieraan voorafging, werd het al snel duidelijk dat naast bekwaamheid ook het juiste moment dat je mag schieten bepalend is voor de uiteindelijke zege. Jos van de Velden werd hiermee dan ook de tweeëndertigste koning van het Gilde Sint Hubertus. Op de feestdag van Christus Koning, gevierd op 25 november 2007 in de kerk van Sint Jans Onthoofding, werd de 'nieuwe' koning ten overstaan van de geestelijke overheid aan de parochianen gepresenteerd. Op deze manier werd de goede band tussen het gilde en de kerk weer eens naar voren gebracht. ■

Jos van de Velden, koning.

Contactavond in Dinther

Jaarlijks heeft het Sint Barbaragilde uit Dinther een contactavond.

Op deze avond worden dan al diegenen uitgenodigd, die hoe dan ook verbonden zijn met het gilde. Dit kunnen zijn weduwnaars van overleden gildebroeders, schutsvrouwen, schutsbroeders, zilverdames, gildeheren, etc. Deze avond heeft als doel: het vermaken van alle aanwezigen met voordrachten en zang, met als oogmerk het binnenhalen van de "Janus Evers prijs". Janus Evers was een gildebroeder en in de jaren vijftig van de vorige eeuw een welbespraakte man. Helaas is hij te vroeg gestorven. Om een dergelijk iemand niet te vergeten is de Janus Eversprijs in het leven geroepen. Zo wordt op de contactavonden dus gestreden om deze prijs tot vermaak van al onze gasten.

Ook vinden op zo'n avond serieuze dingen plaats, zoals het huldigen van gildebroeders en -zusters. Dit jaar was het op de avond van 1 maart 2008 flink raak met het eerbetonen. Liefst vijf gildebroeders werden in de schijnwerpers gezet, te weten: Fred van den Berg, vijftig jaar als deken schrijver; Toon Habraken, vijftig jaar gildebroeder en bezorger van gildeberichten, samen met zijn vrouw; Tonnie Jacobs, vijftig jaar gildebroeder en organisator van bedevaarten en de uit- en thuisreizen van het gilde; Jan van den Broek, vijftig jaar als vaandrig, met als voetnoot dat hij ook vijftig jaar gildebroeder is en Piet van Houtem, zestig jaar gildebroeder, een gildebroeder van direct na de oorlog. Jammer dat zijn gezondheid wat te wensen overlaat, maar Piet, kop omhoog en er

De vijf jubilarissen in Dinther.

weer voor gaan, al is het maar voor je eigen Mien. Direct na de huldigingen ging de strijd om de Janus Eversprijs dan van start met als spitsafbijters vader en zoon Dangé, met verder Jan van Gerwen en Ad Verhagen. De culturele commissie met als aangever en bedenker, de bekende troubadour Henk Habraken, won uiteindelijk de felbegeerde prijs. We kunnen terugkijken op een geslaagde avond, zeker met het feit dat Rene Habraken (geen familie van Henk) de avond muzikaal opluisterde met zijn gouden stem, bijgestaan door Katje en Jorine. ■

“Het Genootschap”, een gezellige groep

Bij het Dintherse Gilde Sint Barbara is ieder woensdag een groep vrijwilligers druk in de weer met het onderhoud van de tuin en het gildegebouw. Deze groep vrijwilligers luistert naar de naam “Het Genootschap”. De naam is overgebleven van de aanbouw en verbouw van het gildegebouw rond 2002. Deze groep noemde zich toen “Het Genootschap tot bevordering van de voortgang van het gebouw”. Een volle mond dus. Echter na de oplevering van het gebouw was die naam iets minder toepasselijk geworden en ging de groep vrijwilligers verder als “Het Genootschap”.

Een groep mensen die er veel vrije tijd in steekt om alles te onderhouden en het gezellig vinden om met elkaar bezig te zijn. Hun laatste prestatie was het schilderen van de buitenboel, wat dringend nodig was. In de kelder werd zelfs een compleet archief tot stand gebracht, en de keuken is voorzien van een prachtig keukenblok. In 2007 werd door Het Genootschap ook nog eens het Airbornemonument in

De overdracht van het onderhoud Airbornemonument.

Heeswijk onderhouden. Deze werkzaamheden zijn begin 2008 overgedragen aan het buurgilde Sint Willebrordus uit Heeswijk. ■

Het eerste Bernhezer koningsschieten met vier Bernhezer gilden

Een zeer geslaagde verbroederingsdag werd gevierd op 12 april 2008. De vier gilden van Bernheze waren samengekomen op het kerkplein in Dinther en trokken vandaar gemêleerd naar het gildeterrein. Dinther was de spitsafbijter van dit tweejaarlijkse festijn. Daar waren de eerste inleidende woorden voor Jan van Grunsven uit Vorstenbosch. Hij is een van de initiatiefnemers van dit gebeuren. Jan memoreerde aan de fantastische EST-dagen te Heeswijk in 2006, waarbij de vier

Bernhezer gilden op onnavolgbare wijze hebben samengewerkt. Hierdoor kwamen de gedachten boven borrelen van, “dit mag niet alles zijn, we hebben berenhard gewerkt met zijn allen en hier moet een vervolg aan zijn”, ...en zo geschiedde. Voorzitter Ben Cornelissen onderstreepte de woorden van Jan, ook bij hem had het EST een goed gevoel achtergelaten. Burgemeester Jos Heijmans was ook positief over het festijn in 2006, maar was nu nog meer in zijn nopjes, omdat

er een vervolg was in de vorm van een verbroederingsfeest tussen de vier gilden. Het Bernhezer koningsschieten, dat was het wat er deze dag georganiseerd was, met daarnaast het sympathisanten koning(inne) schieten. Het bleek een schot in de roos. Na de loting begon het schieten op vier vogels. Ongeveer twintig schutters gingen de laatste ronden in voor de begeerde titel, en het werd verd.... spannend. Uiteindelijk lukte het Rick Manders het laatste plukje van de houten vogel weg te schieten. Bij de sympathisanten werd Betsie van Zutphen uit Loosbroek de Bernhezer koningin. Na al de plichtplegingen werd het feest in het gildegebouw voortgezet. Het gilde is veel dank schuldig aan allen die hun best hebben gedaan voor het welslagen van dit feest. De trend van het organiseren is gezet, het antwoord is nu voor Vorstenbosch over twee jaar. ■

Rick Manders loste het verlossende schot.

Twée keer naar Neer

Het Sint Barbara gildekoor uit Dinther was op 19 april 2008 uitgenodigd de mis op te luisteren bij het eeuwfeest van de Bond Juliana in Neer (L). Deze werd in een tentkerk gehouden en voorgegaan door hulpbisschop monseigneur De Jong, die een mooie viering leidde. Zijn overweging, niet wars van enige humor, bracht bij velen een brede glimlach. Hij wenste de Bond Juliana nog graag 150 jaar er bij, met de opmerking dat wij dat vermoedelijk niet mee zouden maken, maar hij vond dit wel een mooie wens. Monseigneur De Jong complimenteerde ook het Sint Barbara gildekoor met hun bijdrage tijdens de viering. Hoofdman Lois Litjens gaf tekst en uitleg over het verdere verloop van de dag en dankte het gildekoor ook uitbundig voor hun bijdrage. In het gildehuis van Neer waren we te gast voor koffie met echte Limburgse vlaai. Hier was monseigneur De Jong ook aanwezig. Hij schoof bij iedere tafel even aan voor een gesprek met veel interesse voor eenieder. Diverse nieuwe uitnodigingen rijker zijn we aan het eind van de middag weer huiswaarts gekeerd, om de dag daarop weer terug te keren om deel te nemen aan de gildedag met optocht en wedstrijden. Op zondag 20 april vertrok het gilde weer, maar nu met een bus met vijftig inzittenden naar Neer. Bij aankomst werden de vendels, trommen, geweren en andere attributen meteen in orde gebracht. De optocht was de moeite waard om te lopen in het mooie Neer, waar veel bezoekers langs de route stonden die iedere groep met een warm applaus begroetten. Terug op het feestterrein begonnen de wedstrijden

al vrij snel. De standaardrijder van het gilde, Harrie Bergh, wist de eerste prijs te behalen. Ook de tamboers en vendeliers namen deel aan de wedstrijden. Alleen zij wisten nog niet of er een prijs behaald was, want de prijsuitreiking was behoorlijk uitgelopen en de bus kwam het gilde op het afgesproken tijdstip weer ophalen. ■

Tamboers en vendeliers in actie.

Jubilarissen bij Sint-Sebastiaan

Het Oisterwijkse Sint-Sebastiaangilde vierde zaterdag 19 januari 2008 de jaarlijkse Statiedag. De feestdag stond mede in het teken van het veertigjarige lidmaatschap van twee gildebroeders. Tijdens de eucharistieviering in de Joanneskerk, die werd voorgegaan door de Oisterwijkse pater Jan Phillipus, stond diaken Kees Schrama stil bij de functie van een gilde in deze moderne tijd. Voorafgaand aan de koffietafel was er een aangepaste algemene vergadering. Koning Peter van Loon praatte de aanwezigen bij over het komende Landjuweel in het eerste weekend van september. In de persoon van de aanwezige wethouder Van Hezik dankte hij de gemeente Oisterwijk voor de toegezegde en al ervaren medewerking. Hoofdman Jan Massuger kon daarna overgaan tot de huldiging van Loek Vink en Bert van Straalen wegens hun bijzondere jubileum. Massuger kon bij beiden een zilveren schildje opspelden. Bert van Straalen was gildekoning van 1979 - 1982. Een hoogtepunt uit die episode was 16 september 1979. Toen werd Bert 'Koning van de Waterberg'. Hij won in het Openluchtmuseum in Arnhem de verschiëting tegen de fungerende koning van het gilde Sint-Gangulphus en Sint-Laurentius uit Huissen. De hoofdman roemde ook de schutterskwaliteiten van van Straalen. Tientallen prijzen heeft hij gewonnen met het handboogschieten. Zowel individueel als met het gildeviertal. Ook Loek Vink is gildekoning geweest en wel van 1994 tot 1997. Tot begin 2006 was hij voorzitter van de schietcommissie. Een verdere beschrijving van de activiteiten van Loek Vink liet de hoofdman over aan de Oisterwijkse voorzitter van gildekring Maasland, Jack Goudsmits. Een afvaardiging van het kringbestuur was aanwezig omdat Vink

ook in kringverband zijn steentje bijdraagt. Goudsmits memoreerde dat Loek oorspronkelijk uit Den Haag komt en via de familie van zijn Oisterwijkse vrouw is 'besmet' met het gildevirus. Vanaf 1992 participeert Loek Vink in de technische commissie schieten van de gildekring. Het langdurig lidmaatschap en de inzet voor de vijfenveertig gilden in gildekring Maasland, was voor het kringbestuur reden om Loek Vink te onderscheiden met de kringonderscheiding in zilver met vuurslag. Verrast en trots liet Vink zich ook deze onderscheiding opspelden. De feestelijke dag werd door het gilde afgesloten met een gezellige avond in Wijkcentrum De Waterhoef.. ■

Loek Vink (l) en Bert van Straalen.

Frank van Loon koninklijk onderscheiden

Tijdens de teerdag van het gilde Sint Antonius-Sint Sebastiaan Udenhout op 19 januari van dit jaar heeft de aftredende hoofdmans Frank van Loon, uit handen van loco-burgemeester Els Aarts, een koninklijke onderscheiding gekregen. Frank van Loon is lid geworden in de orde van Oranje-Nassau.

Frank woont samen met zijn vrouw Conny en hun twee kinderen in Hilvarenbeek. Hij is echter al meer dan vijftig jaar lid van het gilde. Frank is op 21-jarige leeftijd begonnen met het gewerschieten en doet dit zeer verdienstelijk. Al op zijn 24e werd hij koning van het gilde voor een periode van drie jaar. In 1984 is hij in het bestuur gekomen en in 1998 werd hij gekozen tot hoofdmans. Vooral in deze periode heeft Frank zich enorm verdiept in de achtergrond en geschiedenis van het gilde. Hij kreeg hier zoveel plezier in dat hij dit ook uitbreidde naar andere gilden in onze Brabantse federatie, maar ook daarbuiten. Vooral bij de Limburgse schutterijen is hij een graag geziene gast. Frank is een deskundige geworden op het gebied van heraldiek, gebruiken en tradities van de gilden. Hij heeft hiervoor veel boeken aangeschaft en deze ook allemaal gelezen. Voor het gilde heeft Frank zich vooral de laatste vijf jaren sterk gemaakt voor aanschaf van nieuwe gildeskleiding. Hij bedacht de historisch ontwerpen en liet dit verder uitwerken. Hij dacht aan alle details en kleurstellingen. Alles moest verantwoord zijn. Hij was ook zeer druk bezig met de financiële kant van de zaak. Vele sponsors en stichtingen schreef hij aan en maakte zich sterk voor het binnenhalen van de gelden. Frank was verder actief betrokken bij heroprichtingen van andere gilden en is voorzitter

van de studie- en archiefcommissie van de Kring Maasland en de Noord Brabantse Federatie van Schuttersgilden. Verder is Frank ook betrokken bij het reuzengenootschap in Tilburg, Hilvarenbeek en een actief bestuurslid bij de visvereniging de Ruisvoorn in Tilburg. Gezien genoemde feiten en inspanningen heeft Frank bovenstaande onderscheiding zeker verdiend. ■

De onderscheiden Frank van Loon.

Nieuwe koning gilde Sint Crispinus en Sint Crispinianus Besoyen

De nieuwe koning René van Kuijk.

Onder barre weersomstandigheden vond op tweede paasdag, 24 maart 2008, bij het gilde Sint Crispinus en Sint Crispinianus van Besoyen het tweejaarlijkse koningschieten plaats. Slechts twee van de vele schutters schoten in de eerste ronde twaalf punten, zodat er nog een kampronde volgde. Hierin werd Sander Oome verslagen door René van Kuijk. Zo werd hoofdmans René van Kuijk voor de tweede maal in zijn gilde-carrière (hij was eerder koning van 1996 tot 1998) de nieuwe "koning van Besoyen". ■

 't Tamboerke
De gildetrom specialist

J. v.d. Heijden

Streekkant 4
5476 KP Vorstenbosch
Tel.: (0413) 368278
Mob.: (06) 12946405

E-mail: gildetrom@tamboerke.nl
www.tamboerke.nl

Vaandels, Vendels en Vlaggen
Joke Willigers

Zand 33, 5757 RX Liessel
Tel.: (0493) 34 25 68 Fax (0842) 25 21 71
jwilligers@planet.nl www.vlag-mast.nl

Sint Sebastiaan opent schietseizoen

Met windvlagen, sneeuwbuien, regen en vorst deed het weer aan de winter denken, terwijl toch echt de lente was begonnen. Tweede paasdag 2008 viel op 24 maart 2008 en was dit jaar niet alleen erg vroeg, maar ook de koudste in ruim veertig jaar volgens de weerkeners. Ondanks dit alles waren vijfenveertig leden met hun partners en kinderen op het gildeterrein van het Oisterwijkse Sint-Sebastiaangilde om het nieuwe seizoen 'in te schieten'. De prijzen voor het geluksblaazen en de wip vielen bij onverwachte schutters. ■

Sint Hubertus Drunen op weg naar de gildedag

In aanloop naar de kringgildedag die het Sint Hubertusgilde uit Drunen op 8 juni 2008 organiseert in het centrum van Drunen en op het terrein van FC. Drunen heeft het al verscheidene activiteiten achter de rug. Zo werd in februari van dit jaar aan diverse verenigingen, die zich bereid hadden getoond om op de gildedag een handje mee te helpen, een Power Pointpresentatie getoond met een uitleg over de bedoeling en het verloop van een gildedag. Er waren veel enthousiaste geluiden te horen vanuit die verenigingen. Bovendien waren er toezeggingen over werkzaamheden op de dag zelf, waar het gilde zeer vereerd mee is. Een ander hoogtepunt van de afgelopen tijd waren de foto's die gemaakt werden van het gilde in het nieuwe kostuum. De kostuums die voor het eerst tijdens het koningschieten van 10 mei 2008 werden getoond, zijn gerealiseerd dankzij diverse lieden uit de samenleving, de Lionsclub Waalwijk en het Prins Bernhardfonds. In de maanden april t/m juni zullen gildebroeders diverse ondernemers en instellingen in het Drunense bezoeken, met de vraag of zij voor de kringgildedag een schenking willen doen in de vorm van een zilveren schild. Het gilde hoopt dat de Drunense gemeenschap laat zien waar het groot in kan zijn. ■

Gilde Sint Hubertus in nieuw kostuum.

Sint Hubertusgilde heeft nieuwe puntenkoning

Edwin Junggeburth de nieuwe puntenkoning in Drunen.

Ieder jaar komen op de tweede zondag in maart de schutters van het gilde Sint Hubertus uit Drunen bijeen om de schietcompetitie weer te beginnen. Na de wintermaanden te hebben doorgebracht met het oefenen van het vendelen, trommen en wat onderhoud te plegen aan het eigen terrein komt het gilde weer uit de winterslaap. Tijdens de

tweede schietronde wordt geschoten om de titel puntenkoning. Zes van de achtentwintig schutters misten geen schot van de twaalf. Na drie kampronden was Edwin Junggeburth de beste. Hij mag zich nu puntenkoning noemen. Aan deze titel is de wisselbeker J. Klerks verbonden, welke de vorm heeft van een liggend hert. De dag werd met een feestelijke 'borrel' afgesloten. ■

Gilde huldigt Cees Weijtmans

Op zaterdag 12 januari 2008 heeft het gilde Sint Joris uit Udenhout Cees Weijtmans gehuldigd met zijn veertig jaar lidmaatschap. Toen Cees in 1968 lid werd was dit niet ongewoon voor de familie want zijn vader Bart en alle ooms waren lid geweest.

Ook verschillende broers zijn of waren gildebroeder. Cees was in zijn jeugdjaren nar bij het gilde. Door een ongeval is Cees al op jonge leeftijd in een rolstoel terecht gekomen, dit heeft hem er niet van weerhouden om lid te blijven. We mogen ons gelukkig prijzen met zijn beslissing, want Cees is een fantastische schutter!

Cees is vier keer individueel Nederlands Kampioen, vrije hand met geweer, geworden in 1973, 1977, 1984 en 1991. Ook in het viertal staat hij zijn mannetje, hij is niet voor niets de vierde schutter. Met het viertal is Cees zeven keer Nederlands Kampioen geweest, vijf maal vrije hand in 1983, 1988, 1991, 1995 en 2003. In de discipline opgelegd is hij twee keer kampioen geweest in 1988 en 1999. Naast het werk binnen het gilde is Cees ook de secretaris van de Bond Udenhout en Omstreken. Hij is al sinds 1978 secretaris en regelt nog steeds al het schriftwerk voor de Bond, ook houdt hij de archieven bij. ■

Hoofdman Piet Vromans spelt het zilveren schildje van Sint Joris op.

Huldiging op teerdag bij gilde Escharen

Op 17 januari is het de feestdag van Sint Antonius Abt, maar de zaterdag ervoor of erna viert het Sint Antonius Abt gilde uit Escharen deze dag met een traditionele teeravond, die bestaat uit een gildemaal, mis met gilde eer en een gezellig samen zijn. Tijdens deze avond werd Huub van Sambeek gehuldigd. Huub is zeventig jaar lid en dat mocht zeker niet onopgemerkt voorbij gaan. Hij kreeg van het gilde een zilveren schild ter ere van zijn zeventigjarig lidmaatschap en een fraaie oorkonde met daarop een aantal foto's vanaf de tijd dat hij bij het gilde kwam tot en met heden.

De achtentachtigjarige gildebroeder werd lid toen hij 18 jaar was. Het is bij het gilde al eens eerder voorgekomen dat een gildebroeder zeventig jaar lid was. Dat was Toon van Sambeek, de vader van Huub. Bij dorpse activiteiten is Huub van Sambeek nog altijd heel actief. Hij is in zijn gildeloopbaan vier maal koning geweest, in 1984, 1988, 1989 en in 2003. Daarnaast heeft Huub vele jaren in het bestuur gezeten en behoort hij nu tot de raad der wijzen. Het Sint Antonius Abtgilde uit Escharen wenst Huub nog vele jaren bij het gilde. Ook kreeg Huub de Erepénning van de stad Grave uitgereikt. ■

Jubilaris Huub van Sambeek.

Ton Meijer neemt na zevenendertig jaar afscheid en wordt benoemd tot erelid

Ton Meijer overhandigt zijn taken als secretaris en penningmeester.

Op vrijdag 15 februari 2008 hield het Theobaldusgilde uit Overloon haar jaarvergadering. Bij de bestuursverkiezing was aftredend en niet herkiesbaar, secretaris/penningmeester Ton Meijer. Onder aanwezigheid van zijn naaste familie werd op gepaste wijze afscheid genomen. Namens het gilde bood koningin Francien hem een mooi plateau van keramiek aan. Hierna volgde de officiële overdracht naar de nieuwe generatie. Ton overhandigde zijn agenda symbolisch

aan Willeke Boom, die nu het secretariaat op zich neemt en zijn portefeuille gaf hij aan zijn zoon Stefan Meijer, die het penningmeesterschap over nam. Aangezien Ton al veel onderscheidingen heeft gehad, was de enige titel die hem kon worden gegeven "Graaf" en wel Hof-fotoGraaf van het gilde en erelid van het Theobaldusgilde. Beschermvrouwe Mieke van Soest en Pastor Tolboom spraken hierna ook nog lovende woorden over de samenwerking met Ton en dankten hem voor zijn inzet. Ook burgemeester van Soest samen met echtgenote Mieke en wethouder Rien Klaassen met echtgenote waren gekomen, om nog een woordje tot Ton te richten. Tot slot nam Ton zelf het woord en vertelde toch volledig verrast te zijn over wat er voor hem georganiseerd was. Hij dankte zijn vrouw Bets, de overige bestuursleden en alle overige leden van het gilde, want zonder deze mensen was het hem niet gelukt om zevenendertig jaar lang secretaris en penningmeester te zijn geweest van dit gilde. Zo nam het gilde op een waardige wijze afscheid van een groot bestuurder. ■

Erelid Ton Meijer met zijn zilveren schild.

Sint Antoniusgilde opent seizoen met bezoek aan zorgcentrum en trekt met bewoners erop uit

Met een bezoek aan het zorgcentrum "Op 't Hoogveld" heeft het Sint Antoniusgilde uit St. Anthonis het seizoen 2008 geopend. Op donderdag 3 april 2008 verzamelden de gildebroeders en -zusters zich in de omgeving van het zorgcentrum om vervolgens via de hoofdingang naar binnen te gaan. Op het Plein aangekomen wachtten de bewoners, om vervolgens zichtbaar te genieten van hetgeen wat de gildebroeders en -zusters bij zich hadden. Veel belangstelling was er voor de gildeattributen: het vaandel, de pieken en vooral het oude gildezilver. Ook het juweel kreeg veel belangstelling. Na een begroeting door hoofdman Jos Verbeeten gaf dekenschatbewaarder Arno Rombouts een uiteenzetting

Het gilde op bezoek bij zorgcentrum.

over het ontstaan en de (oude) gebruiken van het gilde. Aansluitend werd binnen door Theo Verplak een vendeldemonstratie gegeven. Het gilde heeft de bewoners van het zorgcentrum aangeboden, om in de zomermaanden op donderdagavond, met een bewoner met een duo-fiets erop uit te trekken. Het is de bedoeling dat men, afhankelijk van de wens van de bewoner, een tocht maakt door het dorp of omgeving en, na een pauze bij de gildebroeders en gildezusters weer naar het zorgcentrum terugkeert. ■

Sint Antonius Abt gilde Blitterswijck nam afscheid van gildepriester

Dinsdag 22 januari 2008, werd tijdens de feestdag van Sint Antonius-Abt, in stijl afscheid genomen van gildepriester Hans te Boekhorst. Te Boekhorst was gedurende tien jaar gildepriester. Zijn vertrek naar Heythuysen wordt door het gilde betreurd. Aansluitend aan de mis werd een bezoek gebracht aan het Sint Antoniuskapelletje alwaar de priester zijn laatste gebed deed in gildekledij. Vervolgens gaf Te Boekhorst zijn gildeattributen, zijn

Eerste gildemeester Wilbert Ingenpass en commandant Harry Gooren bieden Hans te Boekhorst een oorkonde aan van het gilde.

hoed en sjerp terug aan het gilde. De eerste gildemeester sprak hem toen met lovende woorden toe en bood hem namens het gilde een mooie oorkonde aan voor zijn verdiensten in de afgelopen tien jaar. In september 1997 werd de uit Hilvarenbeek afkomstige Te Boekhorst geïnstalleerd als pastoor van Blitterswijck en Wanssum. In september 2005 kwam daar Castenray als derde parochie bij. In de afgelopen tien jaar heeft hij een sterke band opgebouwd met de dorpen Blitterswijck en Wanssum.

Op zondag 10 februari 2008 nam Te Boekhorst officieel afscheid van de parochies Blitterswijck, Wanssum en Castenray. Na de laatste mis in Wanssum begeleidde het gilde hem met slaande trom en vliegende vaandels naar het gemeenschapshuis in Wanssum waar hij een receptie kreeg aangeboden. Op zondag 17 februari 2008 werd Hans te Boekhorst in Heythuysen geïnstalleerd. Ook hier was het gilde van Blitterswijck uitdrukkelijk in uniform aanwezig. ■

Hanny Hamers eerste vrouwelijke koning voor Sint Barbara Gilde

(Persbericht Chantal Rooijendijk)

De strijd om de titel gildekoning van het Sint Barbara Gilde in Ravenstein werd gisteren voor het eerst in de lange geschiedenis gewonnen door een vrouw. Hanny Hamers mag zich de komende drie jaar koning noemen en daar is ze naar eigen zeggen 'kei trots' op. Haar overwinning was extra bijzonder, omdat er dit jaar voor het eerst vrouwen mee mochten doen aan het koningsschieten.

"Het gilde is van oudsher katholiek en er deden altijd alleen maar mannen aan mee. Dat was traditie. Maar je moet op een gegeven moment gewoon met de tijd mee gaan", aldus Harm Guelen, secretaris van het Sint Barbara Gilde.

De vier vrouwen die sinds vorig jaar lid zijn, werden gisteren officieel beëdigd in de Sint Lucia kerk. Uiteindelijk deden er twee vrouwen mee aan het koningsschieten dat om 14.00 uur op de Bleek in Ravenstein van start ging.

Onder begeleiding van tromgeroffel werd de houten vogel naar de top van schutsboom gebracht. Voordat er daadwerkelijk begonnen werd met schieten, nam het gilde eerst afscheid van de huidige koning, Tonny Verhoeven. Nadat hij het zilver 'aan de boom had gehangen' en zijn staf had afgegeven, konden de tien mannen en twee vrouwen beginnen.

Al na een aantal schoten wist Henk Heessen het grootste gedeelte van de vogel naar beneden te halen, maar daarmee was het nog niet gedaan. Lange tijd zag het er naar uit dat de resterende stukken van de vogel eerder zouden vallen, maar de gildebroeders en -zusters wisten het spannend te houden voor het publiek. Uiteindelijk wist Hanny Hamers het laatste stuk hout na 140 schoten uit de schutsboom te krijgen.

Naast trots en blijdschap, zat er voor Hamers ook nog een emotioneel tintje aan haar overwinning: "Het waaide behoorlijk en ik wist dat ik goede kans maakte om de vogel eraf te schieten dus ik zei tegen ons pap en mam, die beide overleden zijn, dat ze de schutsboom even stil moesten houden. Toen ik die vogel naar beneden zag komen, kwamen de tranen. Ik weet zeker dat ze heel trots zouden zijn. Ze waren beiden ook heel actief bij het gilde." Na de belofte en de beëdiging van de nieuwe koning, werd het kanon aan de Maasdijk driemaal afgevuurd. Aan het einde van het officiële gedeelte vervolgde de stoet hun tocht naar het 'teerhuis', zoals stadsherberg de Keurvorst in Ravenstein door het gilde genoemd wordt. Met de koningstitel op zak zal Hamers komende drie jaar het gezicht van het gilde zijn, maar daar laat ze het niet bij zitten: "Over drie jaar ben ik er weer bij en dan ga ik er weer voor", zegt Hamers. "Absoluut." ■

Nieuwe hoofdman Sint Bavogilde Raamsdonk

Het Raamsdonkse Schuttersgilde Sint Bavo heeft op zondag 23 maart 2008 een nieuwe hoofdman geïnstalleerd. Jan van Strien, zes jaar hoofdman, heeft het gilde gemaakt van wat het nu is en hij deed dat met veel inzet en enthousiasme. Jan heeft veel bestuurservaring en hiervan heeft het gilde van mogen profiteren. Omdat Jan veel omhanden had kreeg hij het advies wat te gaan minderen, wilde zijn gezondheid goed blijven. Gelukkig vond het gilde een nieuwe hoofdman in de persoon van Peter Verschuren. Die werd gekozen tijdens de voorjaarsvergadering in februari, volgens het erwt en bonensysteem. Hij zelf is al lang lid van het gilde en is ook bekend met bestuurszaken. Die eerste paasdag was het vroeg opstaan voor de gildebroeders en zusters uit Raamsdonk. Ook een vroege activiteit van het gildejaar. De seizoensopening had nog maar net plaatsgevonden. De gildebroeders en -zusters verzamelden zich in het Gildehof, waarna zo rond half tien de kerk werd binnengetroten met slaande trom en bazuingeschal.

De dienst was uiteraard een paasviering, maar na de dienst kreeg voormalig hoofdman Jan van Strien het woord en gaf een kleine inleiding van wat er ging gebeuren. Toen ging hij over tot het installeren van de nieuwe hoofdman, Peter Verschuren. Hij moest daarbij de eed afleggen op het moedervandel van het gilde. Hierna trok het gilde de kerk uit, waar in het park voor de kerk een vendelgroet werd gebracht aan de nieuwe hoofdman. Na de vendelgroet ging men snel weer het Gildehof binnen om te toosten op de nieuwe hoofdman. ■

Nieuwe hoofdman Peter Verschuren met rechts de aftredende hoofdman Jan van Strien.

Een Sint Joris kapel in de Grote kerk van Breda

Dat vele gilden zijn ontstaan tijdens de middeleeuwen, is voor de meeste gildebroeders- en zusters geen nieuws meer. Menigeen heeft daar al eens iets over geschreven dat in de archieven van de gilden is terug te vinden. Als bestuur van de kring van schuttersgilden Baronie en Markiezaat, willen we u toch nog in herinnering brengen dat de stad Breda van oudsher ook bekend is met het gildewezen. Dat er op dit moment geen gilde aanwezig is neemt niet weg dat we u het volgende verhaal niet moeten onthouden.

In Breda vindt ieder jaar in mei de Niervaertprocessie plaats, waaraan enkele gilden uit de kring van Baronie en Markiezaat deelnemen. Het is niet alleen in deze processie, maar de kring voelt zich ook op andere manieren verbonden met de stad. Zo vierde de kring bijvoorbeeld het twaalfeneenhalfjarig bestaan in de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk van Breda. En tijdens een jaarlijks culturele activiteit van het kringbestuur, bezocht het in 2007 ook de voornoemde kerk. De reden was, de restauratie van de kerk te gaan bezichtigen. Het is echt de moeite waard! Wat we hier toen ontdekten, was de zogenoemde Sint Joriskapel.

Om het fijne hier van te weten te komen, bezocht een medebestuurslid van de kring de bibliotheek in Breda en keerde huiswaarts met het volgende historische gegevens;

In de grote of Onze Lieve Vrouwekerk van Breda bevindt zich de zogenaamde Sint Joriskapel. Het is het meest oostelijke kapel aan de zuidzijde van het schip. Tegen de wanden zijn gele kruis- of voetbogen aangebracht, afgewisseld met wapenschilden van Sint Joris (roodkruis op zilveren schild). De tekens zijn ongeveer in 1500 door een onbekende schilder aangebracht en zijn bij toeval ontdekt tijdens de restauratie van 1903 – 1912. De heer W. Haakma Wagenaar heeft destijds een uitvoerig onderzoek verricht naar de staat van deze schildering. Hieruit bleek dat er in het verleden, bij een eerdere restauratie van deze schil-

De Sint Joriskapel in de Grote Kerk van Breda.

deringen, veel inmiddels verkleurde retouches werden aangebracht. Wanneer die restauratie werd uitgevoerd is niet bekend. Wel is het zo, – nadat het altaar bij de reformatie was verdwenen – het gilde de decoratie's op de vrijgekomen wandvlakken heeft doorgezet. Het gilde Sint Joris was een voetbooggilde, waarvan de oprichtingsdatum niet bekend is. Er zijn echter wel bewijzen dat het al in 1404 bestond. Er zijn plannen om de gildekapel dit jaar, 2008, nog te laten restaureren. Hoe of wat, kon de beheerder van de kerk ons niet vertellen.

Bijgaande foto is gemaakt op de koudste dag van 1989 en wel op 2 december tijdens de viering van het twaalfeneenhalfjarig bestaan van de Kring van Schuttersgilden Baronie en Markiezaat. ■

Gildeheer Sint Willibrordusgilde Alphen overleden

Op zondag 17 februari 2008 kreeg het Sint Willibrordusgilde uit Alphen het trieste bericht, dat gildeheer, pastoor J. Smits die ochtend op 71-jarige leeftijd was overleden. Pastoor Smits werd op 19 maart 1986 door de Algemene Ledenvergadering aangenomen als erelid in de functie van gildeheer. Op de staatsiedag, 4 oktober van dat jaar, werd hij tijdens de eucharistieviering geïnstalleerd. Een taak die hij héél serieus op zich nam. Het gilde kon altijd bij hem terecht voor kerkelijke-, sociale- of gildeaangelegenheden.

Hij had een luisterend oor en was erg geïnteresseerd in het reilen en zeilen van het gilde. Daarom wilde hij graag op de hoogte gehouden worden van de bestuurs- en ledenvergaderingen. Als het nodig was, kwam hij zijn standpunt persoonlijk toelichten of om opheldering vragen. Naast deze bestuurlijke interesse, toonde hij ook belangstelling voor de staatsiedag en de opening van het schietseizoen. Regelmatig, als hij in de gelegenheid was en zijn gezondheid het hem toeliet, kwam hij naar gildehuis 't Paaik, al was het soms maar voor even. Hij was een graag geziene lid. Het voorgaan deed hij met veel plezier. Zijn preken wisten de mensen te treffen en aan het denken te zetten.

Trots was hij op het zilveren schild dat hij, als teken van zijn gildeheer zijn, van het gilde had gekregen. Hij droeg het iedere keer weer bij het voorgaan in diverse gildemissen.

Toen hij dan ook net na nieuwjaar werd opgenomen in het St. Elisabethziekenhuis in Tilburg en we te horen kregen dat de berichten niet positief waren, was het gilde dan ook heel bezorgd.

Onze gedachten gaan vooral uit naar zijn familie en vrienden. Dat zij veel steun mogen vinden in deze moeilijke periode. ■

Gildeheer J. Smits.

JAN EN MARIJ ZWANENBERG

Sint Joris Berlicum (Maasland)

Sint Joris verliest met Jan (68) en Marij (65) Zwanenberg een markant gilde-echtpaar.

Aangeslagen en diep geroerd heeft het Sint Jorisgilde op 1 maart 2008 haar gildebroeder Jan Zwanenberg

uitgevendeld na de afscheidsdienst met gilde-eer in de Petruskerk te Berlicum. Want de avond ervoor overleed ook zijn lieve echtgenote Marij die vaak al even betrokken bij het gilde present was. Jarenlang was Jan lid van de overheid en kwam nogal eens in beeld als zilverdrager. In Jan verliest het gilde een zeer actieve gildebroeder die zich zo'n vijfentwintig jaar lang op breed terrein manifesteerde.

NOLLEKE SCHALKEN

Sint Crispinus en Sint Crispinianus Besoijen (Maasland)

Op 14 maart 2008 is gildebroeder Nol Schalken (88) overleden. Nol was sinds 1952 lid van het gilde. In die jaren is hij penningmeester geweest en gedurende lange tijd vaandrig. Tijdens de staatsiedag van

2005 is hij benoemd tot erelid.

ANNIE ESSER-HUISMAN

Heilig Bloedsgilde Boxmeer (Land van Cuijk)

Op 24 januari 2008 overleed beschermvrouw Annie Esser-Huisman (97). Sinds 1975, toen het Heilig Bloedsgilde het Landjuweel organiseerde, was zij hierbij zeer betrokken. Haar interesse voor het

cultuurhistorische en de oudste vereniging van Boxmeer was voor het Heilig Bloedsgilde van grote waarde. Mevrouw Annie Esser-Huisman was een echte beschermvrouw van het gilde, die de zorg op zich had genomen dit stukje Boxmeers Erfgoed niet verloren te laten gaan. Sinds 1995 droeg zij de titel beschermvrouw, waar zij zeer trots op was. Begin 2007 gaf zij haar goedkeuring voor haar opvolgster mevrouw Ineke Maassen-Thijssen.

JACQ SOL

Sint Catharina Eindhoven-Stad (Kempenland)

Op 30 maart 2008 overleed gildebroeder en ras-echte Eindhovenenaar Jacq Sol (80). Hij was dertig jaar lang een zeer betrokken lid en heeft in die periode, zowel creatief als humorvol, een belangrijke bijdrage

geleverd aan het tot standhouden van de gildetradities. Omdat Jacq als directeur-eigenaar werkzaam was in de uitvaartverzorging, vond de uitvaart in stijl plaats. Hij werd in een historische koets met paarden naar zijn laatste rustplaats op het Catharinakerkhof gebracht.

ANNIE VAN BREUGEL — AARTS

Sint Joris & Sint Catharina Gemonde (Maasland)

Op 1 januari 2008 is Annie van Breugel - Aarts (72), na jaren van ziekte, veel te vroeg van ons heengegaan. In november 2001 konden vrouwen pas formeel lid worden en Annie meldde zich dan ook meteen aan. Zij was hiervoor al jarenlang een steun en toeverlaat; ze verzorgde het vaandel, de sjerpen en overige toebehoren tot in de kleinste details. Annie genoot als gildezuster, vooral als er jeu de boules gespeeld werd.

GERARD LAURENSSEN

Cloveniers of Schutterye tot Grave (Land van Cuijk)

Op 7 maart 2008 is Gerard Laurensen senior is overleden. Hij werd in 1977 lid van het gilde en direct al gildekoning in 1978. In 1979 ontstond een crisis binnen het gilde en nam Gerard het voorzitterschap op zich. Hij heeft een stevig fundament gelegd voor een gezond gilde. Erg trots was hij, toen zijn beide zonen Patrick en Gerard jr. als vendelier toetraden tot het gilde. In 2001 werd hij voor de tweede keer koning van het gilde.

JAN JANSSEN

Sint Sebastiaan Hoogeloon (Kwartier van Oirschot)

Op 8 maart 2008 overleed geheel onverwacht oud-hoofdman Jan Janssen. Hij was binnen en buiten het gilde een erkende persoonlijkheid met een grote maatschappelijke betrokkenheid. Van 1996 tot 2003 was hij hoofdman. Als laatste was hij als voorzitter betrokken bij de commissie die de gildefeesten voor het 400-jarige bestaan organiseerde. Voor zijn grote inzet en toewijding kreeg hij in 2003 een koninklijke onderscheiding.

JANUS SEJKENS

Sint Jan Baptista Leender-Strijp (Kempenland)

Op maandag 22 oktober 2007 bereikte ons het droevige bericht dat, na een moedig gedragen ziekte, gildebroeder Janus Sejkens (66) was overleden. Janus Sejkens was lid sinds 1960.

In 1955 was hij al een verdienstelijke vendelier. Vanaf 1991 vervulde hij de functie van zilverdrager. Daarnaast werd hij in 2006 bestuurslid. In hem verloren wij een gewaardeerde gildebroeder, een gildebroeder die trouw aanwezig was bij onze activiteiten. Maar ook een gildebroeder die in zijn element was wanneer hij zich, het liefst achter de schermen, in kon zetten voor ons gilde.

AALTJE MOLENAAR

Sint Martinus en Sint Antonius Lexmond & Hei- en Boskoop (Maasland)

Op 12 december 2007 is Aaltje Molenaar (65) overleden. Vanaf de heroprichting van het nog jonge gilde op 20 september 2005 was zij een enthousiast en betrokken lid. Zij was al acht jaar ernstig ziek, maar dat weerhield haar er niet van om gildekleding aan te laten meten en te dragen wanneer zij kon. Haar optimisme en positieve wil om te leven als ook haar doorzettingsvermogen hebben bij velen bewondering gewekt.

JOHAN VAN DEN BOOGAARD

Sint Antonius Abt Lierop (Peelland)

Johan van den Bogaard (91) is op 22 januari 2008 overleden. Johan heeft tijdens de teerdag van 2005 op grootse wijze zijn zeventigjarig lidmaatschap gevierd. Bij zijn overlijden was hij met zijn drieenzeventigjarig lidmaatschap de oudste gildebroeder.

FRANS VAN DEN BOOGAARD

Sint Anthonius en Sint Barbara St. Michielsgestel (Maasland)

Na een kortstondige ziekte overleed op 8 januari 2008 Frans van den Boogaard (72). Hij was een trouw lid dat zich met hart en ziel inzette voor het gilde. Frans was kruisboogschutter en erg actief hierin. Hij kwam in 1990 bij het gilde, maar was voorheen, sinds 1980, hoofdman van de Broederschap Sint Catharina en Barbara in Schijndel. Hij werd bij zijn vertrek benoemd tot eregildebroeder. Ook bekleedde hij een functie in de overheid van de gildekring Dommelgroep.

JAN SPANJERS

Sint Joris Oirschot (Kwartier van Oirschot)

Op 29 januari 2008 is hoofdmansdeken Jan Spanjers (64) overleden. In 1978 werd Jan lid. In 2002 werd hij bestuurslid als koningsdeken en in 2006 hoofdmansdeken. Hij genoot van het gilde, was er altijd als er iets te doen was.

WIM VAN GRIENSVEN

Sint Sebastiaan Oss (Maasland)

Op 22 februari heeft het gilde afscheid moeten nemen van gildebroeder Wim van Griensven (72). Wim was vanaf de herinrichting in 1998 vaandrig, een functie welke hij met trots vervulde. Als echte gildebroeder waren trouw en dienstbaarheid vanzelfsprekend voor hem. Hij was voorzitter van de commissie Lief en Leed en ook het beheer van het gildehuis had zijn bijzondere aandacht. Op de jeu de boules baan was hij een verdienstelijke en gewaardeerde speler. Wim was drager van de zilveren medaille van de Nobele Orde van de Papegay.

KEES MARTENS

Sint Bavo Rijsbergen (Baronie en Markiezaat)

Op 30 januari 2008 is Kees Martens (68) overleden. Hij was een trouw lid, maar had geen bijzondere functie binnen het gilde. Wel was hij altijd behulpzaam bij het inschieten van de geweren vóór de wedstrijden. 'Je stond nog zo vol in het leven. Steeds bereid om anderen hulp te geven. Plotseling kwam daar een einde aan en ben je van me weggegaan. Niet meer genieten van je tuintjes en het vissen, een toekomst zonder jou, we zullen je missen.'

ANNIE LIEBRECHTS

Sint Lucia Steensel (Kempenland)

Op 2 oktober 2007 overleed vrij onverwachts gildezuster Annie Liebrechts (80). Annie was lid sinds 1984. Als het gilde een schietwedstrijd organiseerde, was zij de gehele dag in de keuken te vinden. Ze schoot tot haar 79e mee met de kruisboog. Zij zorgde altijd voor een gezellige noot.

HARRIE MEURS

Sint Lucia Steensel (Kempenland)

Op 11 december 2007 overleed gildebroeder Harrie Meurs (80). Harrie, lid sinds 1973, was een zeer trouwe gildebroeder en altijd aanwezig als er iets te doen was. Hij was jarenlang zilverdrager, maar ook een zeer bescheiden persoon die met heel weinig tevreden was.

PAUL VAN DEN OETELAAR

Sint Lambertus Vessem (Kwartier van Oirschot)

Op 5 januari 2008 overleed Paul van den Oetelaar (73). Paul was vierendertig jaar gildebroeder, waarvan negentien jaar bij het gilde Sint Monulphus en Gondulphus uit Kneegsel. Hij was een actieve gildebroeder, rustig en zelfverzekerd, eigenschappen die hem als schutter goed van pas kwamen.

ANDRÉ VAN DE GRIENDT

Sint Catharina Vlijmen (Maasland)

Op 4 november 2007 is ons oudste lid André van de Griendt (91) overleden. André was bijna 73 jaar lid van onze vereniging. Hij ontving voor zijn verdiensten bij Sint Catharina de titels Erelid 1994 en Eredeken 2004. Ook vervulde hij bestuursfuncties en was zelfs een periode koning van het gilde. In 1986 ontving André de onderscheiding "Ridder in de orde van Oranje Nassau".

TEIKIE VAN KEMENADE

Sint Jorisgilde Vlokhoven (Kempenland)

Op 14 maart 2008 overleed Teikie van Kemenade (77). Hij werd in 1958 lid, toen gildekeizer Harry Roxs door het gilde werd uitgehaald. Teikie is ongehuwd gebleven. Hij begon als vendelier en ging schieten met "t zwaar". Hij werd één keer Nederlands kampioen opgelegd. In 1961 kwam hij in de overheid, omdat hij zich koning schoot. Het was in die tijd dat het ledenaantal terug liep en men er over dacht het gilde op te heffen. Het was Teikie die het gilde in stand hield. Hij werd 'penningmeester', enkele korte perioden 'schrijver' en beheerder van alle gildeattributen. In 1982 werd hij kapitein. In 1989 stond Teikie ook aan de wieg van het eigen gildeterrein en gildehuis. Tot zijn overlijden is Teikie zeer actief betrokken geweest. Op 19 april 2008 zou Teikie gehuldigd worden voor zijn vijftigjarige lidmaatschap.

GERT VALCKX

Sint Anthoniusgilde Well (Land van Cuijk)

Op 7 februari 2008 is erevoorzitter Gert Valckx (77) ingeslapen. Vanaf 1960 was Gert lid, toen in Well nog schutterij genoemd. In 1962 kwam hij in het bestuur. In 1964 sloot het gilde, mede door toedoen van pas-toor Driessen zich aan bij de Kring Land van Cuijk. In 1969 werd Gert voorzitter en hij bleef dat tot januari 1987. Voor zijn vele verdiensten werd hij tot ere-voorzitter benoemd. Drie keer is hij samen met zijn echtgenote Mien koningspaar geweest.

Mogen zij allen rusten in vrede

DRIE KRINGVOORZITTERS OPGENOMEN IN DE ORDE VAN SINT SEBASTIAAN IN EUROPA

Tijdens een plechtige investituursmis in de kerk van Geistingen (Kinrooi) werden de kringvoorzitters, de heren Bouwmans (CU), Goudsmits (MA) en Van Riel (OI) als ridder opgenomen in de orde van Sint Sebastiaan in Europa door de prior van de orde Charles Louis Prins van Merode.

EEN NIEUWE SECRETARIS-GENERAAL BIJ DE EGS.

Even was er verwarring binnen de gelederen van de EGS door het plotselinge verscheiden van secretaris-generaal Lothar Heupts. Even maar, want nog op de dag van de ter aarde bestelling werd de afspraak gemaakt voor een presidiumvergadering, een week later in Kinrooi. De grote vraag was natuurlijk: "wie gaat hem opvolgen?"

Een ding was duidelijk, niemand zou de taak van secretaris-generaal zoals Lothar die uitoefende, op zich kunnen of willen nemen. Er zou een functieomschrijving gemaakt worden en aan de hand daarvan zou men naar kandidaten gaan zoeken.

Bij de volgende presidiumvergadering bleek deze omschrijving nog niet gemaakt te zijn. De voorzitter van regio 1, de heer Sobol, deelde mede dat regio 1 de huidige secretaris Peter Olaf Hoffman als kandidaat stelde voor deze functie. Met algemene instemming besloot het presidium de heer Hoffman in de plenaire vergadering als nieuwe secretaris-generaal voor te stellen. Ook daar kreeg het voorstel een algemene instemming.

Wie is Peter Olaf Hoffman?

Hij is geboren op 27-5-1947. Studeerde rechten in Freiburg en Bonn en deed het staatsexamen in Bonn en Keulen. Van 1974-1980 was hij rechter bij het Amts- en Landgericht in Düsseldorf en werd in 1979 gekozen tot burgemeester van Dormagen, de jongste in Nordrhein-Westfalen. Hij was afgevaardigde in de "Landrat" en leidde daar het wetenschappelijke bureau van de toenmalige CDU-fractie. Daarnaast vergat hij de plaatselijke gebruiken niet, werd meermalen prins carnaval, trad op als tonprater en sloot zich ook aan bij de Sint Aloysius Schützenbruderschaft Stürzelberg en schoot zich daar koning. Sinds maart 2000 is hij penningmeester van de Bund der Deutschen Schützenbruderschaften en in april 2007 werd hij regiosecretaris van de EGS. In het dagelijkse leven is hij directeur van de "Kölner AVG" (afvalverbranding en -verwerking). In de plenaire vergadering van 28 maart 2008 in Büren-Wewelsburg werd hij met algemene stemmen gekozen tot secretaris-generaal.

AFSCHEID VAN AARTSHERTOG OTTO VAN HABSBURG

Otto van Habsburg heeft te kennen gegeven zijn beschermheerschap van de EGS en zijn functie van Grootmeester in de orde van Sint Sebastiaan neer te willen leggen. Hij acht deze wens gezien zijn leeftijd, bijna 96 jaar, wel gerechtvaardigd. Het huis Habsburg stelt zijn zoon Karel voor als opvolger. Het afscheid van de aartshertog en de installatie van zijn zoon zullen op 31 augustus 2008 plaatsvinden in de dom van Aken. ■

JEUGDCOMMISSIE

Eerder werd aangekondigd dat er pogingen in het werk worden gesteld om te komen tot een federatieve jeugdcommissie.

Deze begint intussen vorm te krijgen. Vanuit elke kring hebben zich enkele vertegenwoordigers gemeld die al enkele malen samen een en ander hebben besproken. Onderwerp is bijvoorbeeld de doelstelling. Men gaat nu proberen binnen enkele maanden zoveel mogelijk gilden persoonlijk te benaderen om daarna een zo goed mogelijk beeld te krijgen van hoe het is gesteld met de jeugd bij de gilden en hoe men daar mee omgaat. Uw medewerking wordt uitdrukkelijk gevraagd willen we iets bereiken met een federatief jeugdbeleid. Het enthousiasme bij de kartrekkers is er. Voor suggesties of vragen, neem contact op met de kringsecretaris Baronie en Markiezaat : Rien de Krom. (0164-685599; e-mail: mfdekrom@home.nl). Wij houden u op de hoogte.

GILDENCONGRES 2009

Zoals al aangekondigd zal het congres worden gehouden op 25 april 2009 te Bergen op Zoom. Organisatie Sint-Sebastiaangelde Bergen op Zoom. Thema: "Wat is het waard".

HERBENOEMING

Als leden van het federatiebestuur zijn herbenoemd:

Jos Verbeeten, als voorzitter. Loek Swinkels als 1e afgevaardigde Kring Peelland en Evert Vos en Felix Croijmans als 2e afgevaardigde respectievelijk Kring Land van Cuijk en Kring Kempenland. ■

Geluid & Trillingen
Onderzoek & Advies

Ing. G.F.C. (Gerald) van Grunsven
Buitenpas 2
5384 RL Heesch

gerald.van.grunsven@hetnet.nl
0412 - 452778
0618 - 303107

**Uw totaal
pakket
leverancier
voor
het gilde**

**van Herp
music fashion**

Slimstraat 93
5071 EH Udenhout
Tel.: 06 22 46 45 58
Internet: www.musicfashion.nl
E-mail: info@musicfashion.nl

GILDE- EN SCHUTTERSILVER

JUWELIERS - HORLOGES
Jan Andriessen
DORPSSTRAAT 18
5708 GH HELMOND (STIPHOUT)
TEL. (0492) 55 07 92
FAX (0492) 55 18 10

Leenderweg 37
5554 CK Valkenswaard
TEL. 040 - 204 24 89
goudsmidbijsterveld@hetnet.nl
www.goudsmidbijsterveld.nl

JOHN BIJSTERVELD
MEESTER GOUDSMID / EDELSMID

**EXCLUSIEF GILDEWERK
VOOR EEN PERSOONLIJK ACCENT**

**Seezo Uniformen,
meesters in maatwerk**

Een veelzijdig assortiment
voor schutterij, gilde,
muziek en showband.
Comfortabele uniformen
met een perfecte pasvorm
voor een herkenbare
identiteit en een
stijlvolle
presentatie.

Seezo
Meesters in maatwerk

www.seezo.nl

Seezo Uniformen B.V. St. Janstraat 38 - 7256 BC Keijenborg Gld.
Tel. (0575) 46 16 41. (na 17.00 uur: (0575) 46 19 38). Fax (0575) 46 26 69
info@seezo.nl

Noordbrabantsche Federatie van Schuttersgilden

GILDEFEESTEN IN 2008

- 08 juni Kringdag Maasland Sint-Hubertusgilde Drunen.
- 08 juni Kringdag Baronie en Markiezaat, Sint-Sebastiaangilde Oudenbosch.
- 22 juni Vrij gildefeest, Sint-Lambertusgilde Vessern.
- 13 juli Kringdag Kwartier van Oirschot, Sint-Brigidagilde Netersel.
- 24 aug. Vrij gildefeest i.p.v. een kringdag in Land van Cuijk bij Sint-Antoniusgilde Maashees.
- 6-7 sept. Landjuweel Oisterwijk met op 6 sept. aldaar het federatief toernooi geweer schieten.
- 21 sept. NBFS-toernooi V-T-B-S, Heilig Sacramentsgilde Hulsel.
- 11 okt. Hoofdlidendag opgeluisterd door Sint-Antonius Abtgilde Deurne.

GILDEFEESTEN IN 2009

Federatieve toernooien: 1e (GW) en 3e (VTBS) zondag in september en 4e (KBW) zondag in mei.

- 25 april Gildencongres NBFS, bij Sint-Sebastiaangilde te Bergen op Zoom.
- 17 mei Kringdag Land van Cuijk bij Sint-Antonius-Sint-Nicolaasgilde Groeningen.
- 24 mei Federatief toernooi kruisboog op wip bij Sint-Antonius Abtgilde Deurne.
- 07 juni Vrij gildenfeest, Sint-Jorisgilde Goirle.
- 07 juni Kringdag Peelland bij Sint-Willibrordusgilde Vlierden.
- 07 juni Kringdag Kempenland bij Sint-Catharinagilde Son.
- 14 juni Kringdag Baronie en Markiezaat bij Cloveniersgilde SintBavo Rijsbergen.
- 28 juni Kringdag Kwartier van Oirschot bij Sint-Jorisgilde Tilburg.
- 05 juli Kringdag Maasland bij Sint-Ambrosiusgilde Loon op Zand.
- 28-30 aug. EST te Kinrooi België
- 20 sept. NBFS-toernooi V-T-B-S Sint-Leonardusgilde Beek en Donk.

GILDEFEESTEN IN 2010

Federatieve toernooien: 1e (GW) en 3e (VTBS) zondag in september en 4e (KBW) zondag in mei.

- 02 mei Vrij gildefeest, Heilig Kruisgilde Gerwen.
- 16 mei Jubileumkringdag Kwartier van Oirschot, Sint-Sebastiaan Westelbeers en Sint-Jorisgilde Middelbeers
- 16 mei Kringdag Land van Cuijk, Heilig Bloedsgilde Boxmeer.
- 20 mei Vrij gildefeest Sint-Lambertus Someren-Eind.
- 30 mei Kringdag Peelland bij Sint-Jorisgilde Gemert.
- 30 mei Kringdag Maasland, Sint-Hubertusgilde Berkel.
- 06 juni Kringdag Kempenland bij Sint-Jan Baptista Leende-Strijp.
- 13 juni Vrij gildefeest, Sint-Monulphus en Gondulphus Knegsel.

GILDENFEESTEN 2011

Federatieve toernooien: 1e (GW) en 3e (VTBS) zondag in september en 4e (KBW) zondag in mei.

- 8 mei Kringdag Kwartier van Oirschot bij Heilig Sacramentsgilde Hulsel
- 22 mei Vrij gildefeest, Sint-Jan Baptist Oerle.
- 22 mei Kringdag Peelland, Sint-Margarethagilde Aarle-Rixtel
- 29 mei Kringdag Kempenland, Sint-Anna Riethoven
- 28 aug Kringdag Land van Cuijk, Sint-Antonius Abt Terheijden.

Vrij Gildefeest Sint- Joris Oirschot. (datum nog vast te stellen)

GILDEFEESTEN IN 2012

Federatieve toernooien: 1e (GW) en 3e (VTBS) zondag in september en 4e (KBW) zondag in mei.

- 18 aug Vrij gildefeest, Sint-Jorisgilde Oostelbeers.

Kringdag Kwartier van Oirschot, gilde O.L.Vr. en de Heilige Willibrordus Wintelre. (datum nog vast te stellen)

